

PIRTIS

ŠEŠIŲ VEIKSMŲ DRAMA
SU CIRKU
IR FEJERVERKU

VEIKĖJAI

DRAUGAS POBEDONOSIKOVAS, vyriausias derinimo valdybos viršininkas
POLIA, jo žmona
DRAUGAS OPTIMISTENKA, jo sekretorius
ISAKAS BELVEDONSKIS, portretistas, batalistas, natūralistas
DRAUGAS MOMENTALNIKOVAS, reporteris
MISTERIS PONT KIČAS, užsienietis
DRAUGĖ UNDERTON, mašininkė
IŠEIKVOTOJAS NOČKINAS
DRAUGAS VELOSIPEDKINAS, lengvasis kavaleristas²⁹
DRAUGAS ČIUDAKOVAS, išradėjas
MADAM MEZALJANSOVA, VOKS'o³⁰ bendradarbė
DRAUGAS FOSKINAS
DRAUGAS DVOIKINAS } darbininkai
DRAUGAS TROIKINAS }
INTERESANTAI
NAMŲ KOMITETO PIRMININKAS
REŽISIERIUS
IVANAS IVANOVIČIUS
ĮSTAIGOS MINIA
MILICININKAS
KAPELDINERIS
FOSFORINĖ MOTERIS

PIRMAS VEIKSMAS

Dešinėje stalias, kairėje stalias. Visur kabo arba guli išdraikyti brėžiniai. Viduryje draugas F o s k i n a s lituokliu lituoja orą. Č i u d a k o v a s eina nuo lempos prie lempos, žiūrinėja brėžinius

VELOSIPEDKINAS (*įbėga*). Ką, ar ta niekingoji Volga vis dar teka į Kaspijos jūrą?

ČIUDAKOVAS (*mosikuoja brėžiniu*). Taip, bet dabar jau neilgai betekės. Laikrodį užstatykite ir parduokite.

VELOSIPEDKINAS. Gerai, kad aš jo dar nenusipirkau.

ČIUDAKOVAS. Nepirk! Jokiu būdu nepirk! Netrukus ši tiksinti plokščia kvailybė pasidarys juokingesnė už balaną Dneprostrojuje, bejėgiškesnė už jautį Autodore³¹.

VELOSIPEDKINAS. Vadinasi, sutraiškėte kaip vabalą Šveicariją?

ČIUDAKOVAS. Bet tu netaukšink liežuviu smulkių šiandieninių politinių skaitytuvų! Mano idėja grandioziškesnė. Žmogaus laiko Volga, į kurią tarsi rąstus plukdyti suversdavo mus gimimas, suversdavo kepurnotis ir plaukti pasroviui,— ta Volga nuo dabar mūsų rankose. Aš priversiu laiką ir stovėti, ir skristi bet kuria kryptimi, bet kuriuo greičiu. Žmonės galės išlipti iš dienų kaip keleiviai iš tramvajų ir autobusų. Mano mašina tu gali sustabdyti laimės sekundę ir mėgautis ja mėnesį, kol nusibos. Mano mašina tu gali vielsu paleisti ilgus slegiančius vargo metus, pasigūžti, ir virš tavęs, neužkliudydamas ir nesužeisdamas, po šimtą kartų per minutę švilps saulės sviedinys, pribagainėdamas juodąsias dienas. Žiūrėk, fejerverkiškos Velso fantazijos, futuristinės Einšteino smegenys, žvėriški lokių ir jogų miego įgūdžiai — viskas, viskas supresuota, suslėgta ir sulydyta šitoje mašinoje.

VELOSIPEDKINAS. Beveik nieko nesuprantu ir bent jau ničnieko nematau.

ČIUDAKOVAS. Nagi, užsidėk akinius! Tave žlibina šitie platinos ir krištolo strypeliai, šis spindulinių rezginių žvilgesys. Matai? Matai?..

VELOSIPEDKINAS. Matau...

ČIUDAKOVAS. Žiūrėk, ar pastebėjai šitas dvi linijuotes — horizontalią ir vertikalią su padalinimų brūkšniais kaip svarstyklėse?

VELOSIPEDKINAS. Matau...

ČIUDAKOVAS. Šitomis linijuotėmis tu atmatuoji reikalingos erdvės kubą. Žiūrėk, ar matai šį ratinį reguliatorių?

VELOSIPEDKINAS. Matau...

ČIUDAKOVAS. Šituo raktu tu izoliuoji įjungtą erdvę ir atpalaiduoji nuo bet kokio svorio visas žemės traukos srovės, o šitomis keistomis rankenėlėmis įjungi laiko greitį ir kryptį.

VELOSIPEDKINAS. Suprantu! Puiku! Neregėta!!! Vadinasi, susirenka, pavyzdžiui, visasąjunginis suvažiavimas keliamų klausimų užgniaužimo klausimui apsvarstyti. Žodis pasveikinti Valstybinės mokslinių menų akademijos vardu, žinoma, suteikiamas valstybiniam draugui Koganui³², ir kai tik jis pradeda: „Draugai, pro pasaulio imperializmo čiuptuvus nelyginant raudona gija eina banga...“ — aš jį atitveriu nuo prezidiumo ir paleidžiu laiką šimto penkiasdešimties minučių per ketvirtį valandos greičiu. Jis prakaituoja sau, sveikina, sveikina ir prakaituoja pusantros valandos, o publika žiūri: akademikas vos tik spėjo prasižioti — ir jau griausmingi aplodismentai. Visi lengviau atsidūsta, nukelia nuo kėdžių nenusėdėtus užpakalius ir marš dirbti. Ar ne taip?

ČIUDAKOVAS. Fui, kokia šlykštynė! Kuriems galams tu man kažkokį Koganą kiši? Aš tau aiškinau šį visatos sąlygiškumą, šį laiko apibrėžties perkėlimą iš metafizinės substancijos, iš noumeno į realybę, pasiduodančią cheminiam ir fiziniam poveikiui.

VELOSIPEDKINAS. O ką aš sakau? Ir aš taip sakau: tu pasistatyk realią stotį su pilnu cheminiu ir fiziniu poveikiu, o mes iš jos nutiesime laidus, na, sakysime, į visus vištų inkubatorius ir per penkiolika minučių užauginsime pusės pūdo vištą, o paskui jai po sparneliu kištuką, išjungiame laiką — ir tupėk, vištele, lauk, kol tave iščirškins ir suvalgys.

ČIUDAKOVAS. Kokie inkubatoriai, kokios vištos?! Aš tau...

VELOSIPEDKINAS. Na, gerai, gerai, tu galvok sau kad ir apie

dramblius, kad ir apie žirafas, jeigu tau per žema galvoti apie smulkius gyvulius. O mes visa tai savo pilkiems viščiukams patys prisi-taikysime...

ČIUDAKOVAS. Na ir banalybė! Jaučiu, kad tu su savo praktišku materializmu netrukus ir mane paversi višta. Kai tik aš išskeičiu sparnus ir noriu skristi — tu man plunksnas pešioji.

VELOSIPEDKINAS. Na, gerai, gerai, nesikarščiuok. O jeigu tau kokią plunksną ir išpešiau — atleisk, aš ją atgal įstatysiu. Kilk, skraidyk, fantazuok, mes tavo entuziazmą paremsime, netruk-dysime. Nepyk, vyruti, paleisk, suk savo mašiną. Kuo galiu padėti?

ČIUDAKOVAS. Dėmesio! Štai tik paliesiu ratą, ir laikas šoks į priekį, ims slėgti ir keisti erdvę, kurią mes uždarėme izoliatorių narve. Dabar aš atimsiu duoną iš visų pranašų, burtininkų ir spėjikų.

VELOSIPEDKINAS. Palauk, Čiudakovai, leisk man atsistoti čia, gal per penkias minutes išaugsiu iš komjaunuolio į tokius, na, barzdo-tus Marksus. Arba ne, geriau būsiu senas bolševikas su trijų šimtų metų stažu. Tada aš tau iškart viską sutvarkysiu.

ČIUDAKOVAS (*išsigandęs atitraukia jį*). Atsargiai, beproti! Jeigu metams bėgant čia atsiras požeminio kelio plieninė ferma, tai, įsiterpęs savo liaunu kūneliu į plieno užimtą erdvę, tu bematant pavirsi dantų milteliais. Ir galbūt ateityje nušoks nuo bėgių vago-nai, o čia dar neregėtas tūkstančio balų laiko drebėjimas ištaškys velniop visą rūsį. Dabar tenai leistis pavojinga, reikia palaukti iš ten ateinančiųjų. Suku pamažu pamažu — vos penkerių metų greičiu per minutę...

FOSKINAS. Palauk, drauge, luktelėk valandėlę. Tau juk vis tiek reikia sukti mašiną. Būk malonus, įkišk į savo mašiną mano obliga-ciją, — ne veltui aš ją laikau suspaudęs ir neparduodu, — gal ji per penkias minutes visą šimtą tūkstančių laimės.

VELOSIPEDKINAS. Susiprotėjo! Tada čia visą Finansų liaudies komisariatą su pačiu Briuchanovu³³ reikia įkišti, nes jeigu tu ir laimėsi, jie vis tiek nepatikės — laimėjimų lentelės pareikalaus.

ČIUDAKOVAS. Še tau! Aš jums duris į ateitį kertu, o jums tik rubliai galvoje... Fui, kokie istoriniai materialistai!

FOSKINAS. Neišmanėli, aš juk tau laimėti skubu. Ar turi pinigų savo bandymams?

ČIUDAKOVAS. Taip... Ar turiu pinigų?

VELOSIPEDKINAS. Pinigų?

*Kažkas beldžiasi į duris. Įeina I v a n a s I v a n o v i č i u s ,
P o n t K i č a s , M e z a l j a n s o v a i r M o m e n t a l -
n i k o v a s*

MEZALJANSOVA (*Čiudakovui*). Du ju spik ingliš? * Ak, tai šprechen zi doič? ** Parle vu franse *** , pagaliau? Taip ir žinojau. Oi, kaip sunku! Aš turiu daryti tradiuksion **** iš mūsų kalbos į darbininkų ir valstiečių kalbą. Mosjė Ivanas Ivanovičius, draugas Ivanas Ivanovičius! Jūs tikriausiai pažįstate Ivaną Ivanovičių?

IVANAS IVANOVIČIUS. Sveiki, sveiki, brangus drauge! Nesivaržykite! Aš rodau mūsų pasiekimus, kaip mėgsta sakyti Aleksejus Maksimovičius³⁴. Aš pats kartais... bet, suprantate, tas apkrovimas! Mums, darbininkams ir valstiečiams, labai ir labai reikalingas savas, raudonasis Edisonas. Žinoma, mūsų augimo krizė, mažyčiai mechanizmo trūkumai, be skiedros medžio nenukirsi... Dar viena pastanga, ir tai bus išgyvendinta. Jūs turite telefoną? Ak, jūs neturite telefono! Aš pasakysiu Nikolajui Ivanovičiui, jis viską padarys. O jeigu jis nesutiks, galima nueiti pas patį Vladimirą Panfilyčių, jis, be abejo, sutiks padėti. Net ir pats Semionas Semionovičius man nuolatos sako: „Reikalingas,— sako,— mums, darbininkams ir valstiečiams, reikalingas raudonasis, savas, tarybinis Edisonas“. Drauge Momentálnikovai, reikia pradėti plačią kampaniją.

MOMENTALNIKOVAS.

Ečelenca, komanduokit!
Apetitas mūs kuklus.
Tik įsa-sa-sa-kymą duokit,—
viskas padaryta bus.

MEZALJANSOVA. Mosjė Momentálnikovas, draugas Momentálnikovas! Bendradarbis! Pakeleivis! Mato — tarybų valdžia ateina,— prisidėjo. Mato — mes einame,— užėjo. Pamatys, kad jie eina,— išeis.

MOMENTALNIKOVAS. Tikrų tikriausia teisybė — bendradarbis! *Ikirevoliucinės* ir *porevoliucinės* spaudos bendradarbis. Tik va revoliucinę, žinote, aš kažkaip pražiūrėjau. Čia baltieji, ten rau-

* Ar jūs kalbate angliškai? (*Angl.* Do you speak English?)

** Ar jūs kalbate vokiškai? (*Vok.* Sprechen sie deutsch?)

*** Ar jūs kalbate prancūziškai? (*Pranc.* Parlez-vous français?)

**** Vertimą (*pranc.* traduction).

donieji, kitur žalieji, Krymas, pagrindis... Teko prekiauti krautuvėlėje. Ne mano, o tėvo ar net, regis, dėdės. Aš gi pagal įsitikinimus darbininkas. Aš visada sakiau, kad geriau numirti po raudona vėliava negu patvoryje. Šiuo lozungu galima suvienyti labai daug mano pakraipos inteligentų. Ečelencia, komanduokit,— apėtėtas mūs kuklus!

PONT KIČAS. Kche! Kche!

MEZALJANSOVA. Pardon! Atleiskite! Misteris Pont Kičas, ponas Pont Kičas. Britų anglosaksas.

IVANAS IVANOVIČIUS. Jūs buvote Anglijoje? Ak, aš buvau Anglijoje!.. Visur anglai... Liverpulyje kaip tik nusipirkau kepurę ir apžiūrėjau namą, kuriame gimė ir gyveno Antidiuringas³⁵. Nuostabiai įdomu! Reikia pradėti plačią kampaniją.

MEZALJANSOVA. Misteris Pont Kičas labai garsus Londone ir Sityje filatelistas. Filatelistas (skonapel*, ženklarinė — mūšikai), ir jis labai labai domisi cheminėmis gamyklomis, aviacija ir apskritai menu. Labai labai kultūringas ir draugiškas žmogus. Netgi mecenatas... Skonapel... na, kaip čia jums tai išvertus?.. padeda kino darbuotojams, išradėjams... na, toks, maždaug kaip DVI³⁶, tik atvirkščiai... Vu komprene? ** Jis jau apžiūrėjo Maskvą iš „Izvestijų“ (Nachrichten) dangoraižio³⁷, jis jau buvo pas Anatolį Vasiljičių³⁸, o dabar, sako, pas jus... Toks kultūringas, draugiškas, net mums jūsų adresą pasakė.

FOSKINAS. Gerą nosį turi, šunsnukis!

MEZALJANSOVA. Pliz***, ser!

PONT KIČAS. Ai Ivan vėl ir vėl gėrė, eis gerai. Ai šėls greit, man vis vien, indus ten verčia, oi žvėrys išradeišen.³⁹

MEZALJANSOVA. Misteris Pont Kičas nori pasakyti savo įprastą kalbą, kad jo ūkanotoje tėvynėje visi, nuo Makdonaldo iki Čerčilio, kaip tikri žvėrys yra susidomėję jūsų išradimu, ir jis labai labai prašo...

ČIUDAKOVAS. Na, žinoma, žinoma! Mano išradimas priklauso visai žmonijai, ir aš, suprantama, tuojau pat... Aš labai labai džiaugiuosi. (*Pasivedėja į šoną užsienietį, kuris išsitraukia bloknotą, pasivedėjęs rodo ir aiškina*) Šitą va šitai. Taip... taip... taip... Čia dvi

* Taip sakant (*pranc. ce qu'on appelle*).

** Suprantate? (*Pranc. Vous comprenez?*)

*** Prašau (*angl. please*).

svirtelės, o ant lygiagretės kriptolinės matuojamosios liniuotės...

Taip... taip... taip... štai čionai! O šitą va šitaip... Taigi...

VELOSIPEDKINAS (*nusiveda į šalį Ivaną Ivanovičių*). Drauge, reikia padėti vaikinui. Aš vaikščiojau visur, kur „be pranešimo įeiti draudžiama“, ir ištisas valandas kiurksėjau visur, kur „baigė reikalus...“, ir taip toliau, ir beveik nakvojau prie užrašo „jeigu jūs atėjote pas užimtą žmogų, tai išeikite“ — ir jokios naudos. Dėl vilkinimo ir baimės asiguoti dešimtį červoncų žūsta galbūt grandioziškas išradimas. Drauge, jūs turite savo autoritetu...

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, tai baisu! Be skiedros medžio nenukirsi. Aš tuojau tiesiai — į Vyriausiąją derinimo valdybą. Aš tuojau pranešiu Nikolajui Ignatjičiui... O jeigu jis nesutiks, kalbėsiu su pačiu Pavlu Varfolomejičium. Jūs turite telefoną? Ak, jūs neturite telefono! Nedideli mechanizmo trūkumai... Oi, kokie mechanizmai Šveicarijoje! Jūs buvote Šveicarijoje? Aš buvau Šveicarijoje. Visur vieni šveicarai. Nuostabiai įdomu!

PONT KIČAS (*dedasi bloknotą į kišenę ir spaudžia Čiudakovui ranką*). Drėks vėl oras, vėrė duris ir lįs. Du Ivanai. Červoncėlių?..

MEZALJANSOVA. Misteris Pont Kičas sako, kad jeigu jums reikia červoncų...

VELOSIPEDKINAS. Jam? Jam nereikalingi, jis spjauna į červoncus. Aš ką tik buvau nubėgęs į Valstybinį banką ir grįžau pilnom kišenėm červoncų. Net šlykštu. Tiesiog pūpso. Va čia sukaišioti banknotai po du, čia po tris červoncus, o šitose dviejose kišenėse vienos dešimtinės. Ol rait! Gud bai! (*Krato Kičui ranką, apkabina jį abiem rankom ir iškilmingai palydi iki durų*)

MEZALJANSOVA. Aš labai prašau jus nors truputį takto turėti: dėl jūsų komjaunuoliškų manierų pribręs, jeigu dar nepribrendo, milžiniškas tarptautinis konfliktas. Gud bai — iki pasimatymo!

IVANAS IVANOVIČIUS (*atsisveikindamas tapšnoja Čiudakovui per petį*). Jūsų metuose ir aš... Be skiedros medžio nenukirsi. Mums reikalingas, labai reikalingas tarybinis Edisonas. (*Jau tarpdury*) Jūs neturite telefono? Na, niekis, būtinai pasakysiu Nikandrui Piramidonovičiui.

MOMENTALNIKOVAS (*protekiniais, dainuodamas*). Ečelencia, komanduokit...

ČIUDAKOVAS (*Velosipedkinui*). Tai gerai, kad yra pinigų.

VELOSIPEDKINAS. Pinigų nėra!

ČIUDAKOVAS. Tai yra kaip tai nėra pinigų? Nesuprantu, ko tada

girtis ir kalbėti... O juo labiau atsisakinėti, kai tokie solidūs pasiūlymai iš užsienio...

VELOSIPEDKINAS. Nors tu ir genijus, bet kvailas! Tu nori, kad tavo idėja pavirstų geležim ir atskristų pas mus iš Anglijos kaip perregimas, laikams komanduojuantis drednoutas ir nematomas daužytų mūsų gamyklas ir Tarybas?

ČIUDAKOVAS. O juk teisybė, teisybė... Kaipgi aš čia dabar jam viską išpasakojau? Ir jis dar į bloknotą susirašė! O ko tu manęs nesudraudei? Pats iki durų lydi, glėbesčiuojiesi!

VELOSIPEDKINAS. Neišmanėli, aš jį ne veltui glamonėjau! Pravertė beglobio patyrimas. Aš ne jį — aš jo kišenę glamonėjau. Štai jis, anglo bloknotas. Pametė anglas bloknotą.

ČIUDAKOVAS. Bravo, Velosipedkinai! Na, o pinigai?

VELOSIPEDKINAS. Čiudakovai, aš viską padarysiu. Gerkles kimsiu, Adomo obuolius rysiu. Mušiuos taip, jog žandikauliai ore laskytys. Aš įtikinėjau, aš aprėkiau tą Optimistenką. Jis glotnus ir nublizgintas kaip stiklo kamuolys vasarvietėje. Veidrodiniame jo paviršiuje atsispindi tik vyresnybė, ir tai aukštytyn kojomis. Aš bemaž suagitavau buhalterį Nočkiną. Bet ką gi gali padaryti tam prakeiktam draugui Pobedonosikovui? Jis visus tiesiog traiško savo nuopelnais ir stažu. Ar tu žinai jo biografiją? Į klausimą: „Ką veikei iki 17-ųjų metų?“ — anketose įrašė: „Buvau partijoje“. Kokioje — neaišku, ir nežinia, kas skliausteliuose buvo — „be“ ar „me“⁴⁰, o gal ir nebuvo nei be, nei me. Paskiau, žėręs sargybai į akis tabako, iš kalėjimo pabėgo. O dabar, po dvidešimt penkerių metų, pats laikas prižėrėti jam akis smulkmenų ir minučių tabako, jo akys ašaroja iš pasitenkinimo ir palaimos. Ką gi galima tokiomis akimis pamatyti? Socializmą? Anaiptol. Tiktai rašalinę ir prespapjė.

FOSKINAS. Draugai, kuo gi aš lituosiu, negi seilėmis?.. Čia dar du reikia pastatyti. Du šimtai šešiasdešimt rublių minimaksum.

POLIA (*įbėga, mosikuodama paketėliu*). Pinigai — juokinga!

VELOSIPEDKINAS (*perduoda pinigus Foskinui. Foskinas išbėga*).

Na, spausk! Pasiimk taksi ir spausk. Čiupk medžiagas, pagalbininkus — ir atgal. (*Poliai*) Tai ką, prikalbėjai vyresnybę šeimos linija?

POLIA. Argi su juo galima paprastai? Juokinga! Jis visada šnypščia kaip popierinis smauglys, kai grįžta namo, pritvinkęs rezoliucijų. Nejuokinga. Tai Nočkinas... toks jo įstaigos buhalteriuukas, aš jį pirmą kartą matau... Atbėga šiandien per pietus, paketą kiša, per-

duokite, sako... slaptai... Juokinga! O man, sako, pas juos negalima... dar įtars, kad ir aš bendrininkas. Nejuokinga.

ČIUDAKOVAS. Gal tie pinigai...

VELOSIPEDKINAS. Taip. Čia yra apie ką pagalvoti, man kažkas atrodo... Gerai! Vis tiek! Rytoj išsiaiškinsime.

Įeina Foskinas, Dvoikinas ir Troikinas

Paruošta?

FOSKINAS. Viskas padaryta!

VELOSIPEDKINAS (*apglėbia visus*). Na, marš! Pirmyn, draugai!

ČIUDAKOVAS. Taip... taip... Laideliai sulituoti. Izoliacinės pertvaros sutvarkytos. Įtampa patikrinta. Atrodo, galima. Pirmą kartą žmonijos istorijoje... Pasitraukite! Jungiu... Viens, du, trys!

Bengališkas sprogimas, dūmai. Visi atšoka, po sekundės subėga prie sprogimo vietos. Čiudakovas, nusidegindamas ranką, ištraukia skaidraus stiklinio popieriaus gabalėlį numuštu, nuplėštu kraštu

ČIUDAKOVAS. Šokinėkite! Kvatokite! Žiūrėkite čia! Tai — laiškas! Parašytas penkiasdešimt metų į priekį. Suprantate — į priekį!!! Koks nepaprastiausias žodis! Skaitykite!

VELOSIPEDKINAS. Ką gi skaitysi?.. „Be se 5-24-20“. Kas tai, ar tik ne kažkokio draugo Besės telefonas?

ČIUDAKOVAS. Ne „be se“, o „bū-siu“. Jie rašo vienuis priebalsėmis, o 5 — tai balsės eilės numeris. A-e-i-o-ū: „Būsiu“. Susitaupo dvidešimt penki procentai abėcėlės. Supratai? 24 — tai rytojaus diena. 20 — valanda. *Jis, ji* — bus čia rytoj, aštuntą vakaro. Katastrofa? Ką?.. Ar tu matai, matai šitą apdegusį, nuplėštą kraštą? Vadinasi, laiko kelyje pasitaikė kliūtis, kūnas, vienas iš penkiasdešimties metų užėmęs va šitą dabar tuščią erdvę. Dėl to ir sprogo. Tučtuojau, kad neužmuštų to, kas ateina iš tenai, reikia žmonių ir pinigų... Daug! Reikia tučtuojau iškelti bandymą kiek galima aukščiau, į tuščiausią erdvę. Jeigu man niekas nepadės, aš ant savo pečių išnešiu šitą mašiną. Tačiau rytoj visas bus išspręsta. Draugai, su manim!

Puola prie durų

VELOSIPEDKINAS. Eime, draugai, čiupsime juos už pakarpos, priversime! Aš rysiu valdininkus ir spjaudysiu sagas.

Durys atsidaro

NAMŲ KOMITETO PIRMININKAS. Kiek kartų aš jums sakiau: nešdinkitės iš čia su savo privačia krautuvėle. Jūs smardinate atsa-kingam nuomininkui, draugui Pobedonosikovui, viršuje. (*Pastebi Polį*) Ir... ir... jū-ūs čia? Sakau, padėk dieve jūsų visuomeninei veiklai! Aš jums atidėjau nuostabų ventiliatoriuką. Iki malonaus pasimatymo.

ANTRAS VEIKSMAS

Kanceliarinė priimamojo kambario siena. Dešinėje durys su šviečiančia iškaba: „Be pranešimo neiti“. Prie durų už stalo O p t i m i s t e n k a priima ilgą, palei visą sieną sustojusią interesantų eilę. Interesantai kopijuoja vienas kito judesius kaip griūvančios kortos. Kai siena apšviečiama iš vidaus, matyti tikrai juodi interesantų siluetai ir Pobedonosikovo kabinetas

OPTIMISTENKA. Kokiu reikalu, pilietei?

INTERESANTAS. Aš jus prašau, drauge sekretoriau, išspręskite, susimildamas, išspręskite!

OPTIMISTENKA. Galima. Išspręsti ir suderinti — galima. Kiekvieną klausimą galima ir išspręsti, ir suderinti. Kokios jūsų sąskaitos?

INTERESANTAS. Didelės sąskaitos... didelės. Gyventi neduoda. Keikiasi ir mušasi, mušasi ir keikiasi.

OPTIMISTENKA. Kas — klausimas jums gyventi neduoda?

INTERESANTAS. Ne klausimas, o Paška Tigrolapovas.

OPTIMISTENKA. Atleiskite, pilietei, kas man darbo Paška?

INTERESANTAS. Teisybė, čia ne vieno darbas. Vienas jam nieko nepadarysi. Bet dviese, trise, jeigu jūs įsakysite, tai galima jį net surišti. Aš prašau jus, drauge, sutvarkykite tą chuliganą. Visas butas nuo jo vaitoja...

OPTIMISTENKA. Tpfu! Ko gi jūs su tokiomis smulkmenomis į svarbią valstybinę įstaigą lendate? Kreipkitės į miliciją... O ko jums, piliete?

INTERESANTĖ. Suderinti, mielas, suderinti.

OPTIMISTENKA. Galima — ir suderinti galima, ir išspręsti. Kiek-

vieną klausimą galima ir išspręsti, ir suderinti. Ar turite siuntimą?

INTERESANTĖ. Ne, mielas. Kaipgi aš eisiu į teismą siuntimo. Milicijoje pasakė — galima, sako, jį savaitei uždaryti, o ką gi aš, mielas, tada valgysiu? Jis pasėdės ir išeis, o juk vėl mane primuš.

OPTIMISTENKA. Atleiskite, piliete, jūs pareiškėte, kad jums suderinti reikia. O ko gi jūs man savo vyrų galvą kvaršinote?

INTERESANTĖ. Mane su vyrų reikia suderinti, mielas, nedarniai gyvename, jis geria labai rimtai. O paliesti jį bijome — jis partinis.

OPTIMISTENKA. Tpfu! Aš gi sakau jums — nelįskite su smulkmenomis į svarbią valstybinę įstaigą. Mes smulkmenomis užsiimti neturime kada. Valstybei dideli dalykai rūpi — visokie fordizmai⁴¹, šis, tas...

Įbėga Čiudakovas ir Velosipedkinas

O! Kurgi jūs?

VELOSIPEDKINAS (*mėgindamas nustumti Optimistenką*). Pas draugą Pobedonosikovą ekstra, skubiai, nedelsiant!

ČIUDAKOVAS (*kartoja*). Skubiai... nedelsiant...

OPTIMISTENKA. Aha-ha! Aš jus pažįstu. Tai jūs pats ar jūsų brolis? Čia vaikščiojo toks jaunas vyras.

ČIUDAKOVAS. Tai aš pats ir esu.

OPTIMISTENKA. O ne... Jis gi be barzdos.

ČIUDAKOVAS. Aš dar beūsų buvau, kai pradėjau brautis pas jus. Drauge Optimistenska, šitam reikia padaryti galą. Mes einame pas patį vyrderviršą, mums reikalingas pats Pobedonosikovas.

OPTIMISTENKA. Nereikia. Nevarginkite jo. Aš ir pats asmeniškai galiu jus visai patenkinti. Viskas sutvarkyta. Jūsų reikalas galutinai išspręstas.

ČIUDAKOVAS (*džiaugsmingai klausia*). Visai patenkintas? Taip?

VELOSIPEDKINAS (*dar kartą džiaugsmingai klausia*). Galutinai išspręstas? Taip? Palaužėme, vadinasi, biurokratus? Taip? Šaunu!

OPTIMISTENKA. Na ką jūs, drauge! Koks gi gali būti biurokratizmas prieš valymą⁴²? Pas mane viskas indikatoriuje, be jokios gaudamųjų ir siunčiamųjų raštų knygos, pagal naujausią kortelių sistemą. Viens — randu jūsų stalčių. Du — ištraukiu jūsų bylą. Viens — rankose galutinė rezoliucija — štai, štai!

Aš gi sakiau — galutinis sprendimas. Štai! At-mes-ti!

Pirmasis planas gęsta. Kabineto vidus

POBEDONOSIKOVAS (*sklaido popierius, suka telefono rankenėlę. Kartu diktuoja*). „... Taigi, draugai, šitas aliarminis, revoliucinis, mobilizuojantis tramvajaus skambutis kaip varpas turi gausti kiekvieno darbininko ir valstiečio širdyje. Šiandien Iljičiaus bėgiai sujungs „Tarybinės medicinos dešimtmečio aikštę“ su buvusią buržuazijos tvirtovę „Šieno turgavietę“... (*Į telefoną*) Taip. Alio, alio!.. (*Diktuoja toliau*) „Kas važinėjo tramvajumi iki Spalio 25? Deklasuoti inteligentai, popai ir bajorai. Už kiek važinėjo? Jie mokėjo po penkias kapeikas nuo vienos stoties ligi kitos. Kuo važinėjo? Geltonuoju tramvajumi. Kas važinės dabar? Dabar važinėsime mes, visatos darbuotojai. Kaip važinėsime? Mes važinėsime su visais tarybiniais patogumais. Raudonuoju tramvajumi. Kiek mokėsime? Tik dešimt kapeikų... Taigi, draugai...“ (*Telefono skambutis. Į telefoną*) Taip, taip, taip. Nėra? Kur mes sustojome?

MAŠININKĖ UNDERTON. Ties „Taigi, draugai...“

POBEDONOSIKOVAS. Taip, taip... „Taigi, draugai, atsiminkite, kad Levas Tolstojus — didžiausias ir neužmirštas plunksnos meinininkas. Jo praeities palikimas spindi mums ties dviejų pasaulių riba kaip didelė meno žvaigždė, kaip visas žvaigždynas, kaip pats didžiausias iš didžiausių žvaigždynų — Liūto žvaigždynas. Levas Tolstojus...“

UNDERTON. Atleiskite, drauge Pobedonosikovai. Ten jūs apie tramvajų rašėte, čia kažkodėl Levą Tolstojų į einantį tramvajų įleidote. Kiek aš suprantu, čia kažkoks literatūros ir tramvajaus taisyklių pažeidimas.

POBEDONOSIKOVAS. Ką? Koks tramvajus? Taip, taip... Šitie nuolatiniai sveikinimai ir kalbos... Prašyčiau be pastabų darbo metu! Savikritikai jums paskirtas sienlaikraštis. Toliau... „Net Levas Tolstojus, tas didysis plunksnos liūtas, jeigu jam pavyktų žvilgtelti į tokius mūsų pasiekimus kaip aukščiau paminėtas tramvajus, net jis pareikštų pasaulinio imperializmo akivaizdoje: „Negaliu tylėti. Štai jie, visuotinio ir privalomo švietimo raudonieji vaisiai“. Ir šiomis jubiliejaus dienomis...“ Kiaulystė! Košmaras! Iškveskite man čia draugą... pilietį buhalterį Nočkiną.

Pobedonosikovo kabinetas gęsta. Vėl eilė prie kabineto. Į jį veržiasi Čiu d a k o v a s ir V e l o s i p e d k i n a s

VELOSIPEDKINAS. Drauge Optimistenka, tai pasityčiojimas!

OPTIMISTENKA. Niekio panašaus, jokio pasityčiojimo nėra. Svarts-tė — nutarė: atmesti. Jūsų išradimas neįeina į artimiausio ketvir-čio perspektyvinį planą.

VELOSIPEDKINAS. Bet juk ne vien tik tavo artimiausiame ketvir-tyje socializmas statomas.

OPTIMISTENKA. Netrukdykite jūs su savo fantazijomis mūsų vals-tybinės veiklos! (*Įėjusiam Belvedonskiui*) Prašom! Eikite! Dėsty-kite! (*Čiudakovui*) Jūsų pasiūlymas nesuderintas su SLK⁴³ ir plačiausiems darbininkams ir valstiečiams nereikalingas.

VELOSIPEDKINAS. Kuo čia dėtas SLK? Koks bukaprotiškumas!

ČIUDAKOVAS. Žinoma, negalima įspėti viso pasekmių grandioziš- kumo, ir labai galimas daiktas, labai galimas daiktas, kad ilgai manो išradimas bus pritaikytas ir transporto uždaviniams — maksimaliu greičiu ir beveik prašokant laiko ribas...

VELOSIPEDKINAS. Taip, taip, galima ir su SLK suderinti... Pa- vyzdžiui, sėdate į traukinį trečią valandą nakties, o penktą ryto — jau Leningrade.

OPTIMISTENKA. Na, matot, o ką aš sakiau? Atmesti! Negyvenimiš- ka. Kodėl mes turime būti penktą ryto Leningrade, kai visos įstai- gos dar uždarytos. (*Užsidega raudona telefono lemputė. Klausо, šaukia*) Nočkiną — pas draugą Pobedonosikovą!

Traukdamasis nuo puolusių prie jo Čiudakovo ir Velosiped- kino, N o č k i n a s risnoja prie Pobedonosikovo durų. Po- bedonosikovo kabinetas

POBEDONOSIKOVAS (*sukdamas telefoną ir pūsdamas į ragelį*).

Tpfu! Ivanas Nikanoryčius? Sveikas, Ivanai Nikanoryčiau! Aš tave paprašysiu dviejų bilietų. Taip, taip, tarptautiniu. Ką, jau nebe tavo žinioje? Tpfu! Dėl to apkrovimo tiesiog atitrūksti nuo masių. Reikia bilieto, ir nežinau, kam skambinti. Alio, alio! (*Maši- ninkei*) Kur sustojome?

UNDERTON. „Taigi, draugai...“

POBEDONOSIKOVAS. „Taigi, draugai, Aleksandras Semionyčius Puškinas, neprilygstamas operos „Eugenijus Oneginas“ ir to paties pavadinimo pjesės autorius...“

UNDERTON. Atleiskite, drauge Pobedonosikovai, bet jūs iš pradžių

paleidote tramvajų, paskui įsodinate į jį Tolstojų, o dabar, tramvajui vis dar nesustojus, jau įlipo Puškinas.

POBEDONOSIKOVAS. Koks Tolstojus? Kuo čia dėtas tramvajus?! Ak, taip, taip! Su tais nuolatiniais sveikinimais... Prašyčiau be prieštaravimų. Aš čia nuosekliai ir patobulintu būdu rašau viena tema, be jokių nukrypimų į šalį, o jūs... Ir Tolstojus, ir Puškinas, ir net, jeigu norite, Baironas — visi jie, nors ir skirtingu metu, bet visi yra jubiliejininkai, ir apskritai. Aš galbūt parašysiu vieną bendrą direktyvinį straipsnį, o jūs paskui be jokių savikritikos iškraipymų galėtumėt sukarpyti straipsnį atskirais klausimais, jeigu jūs čia apskritai savo vietoje. Bet jums apskritai rūpi tik pasidažyti lūpytes ir pasipudruoti, todėl jums ne vieta mano įstaigoje. Jau seniai laikas, priėmus jaunų komjaunuolių, sudarbininkinti sekretoriatą. Paprašyčiau šiandien pat...

Įeina Belvedonskis

Sveikas, sveikas, drauge Belvedonski! Uždavinsy atliktas? Spartuoliškai?

BELVEDONSKIS. Atliktas, žinoma, atliktas. Beveik nesumerkiant akių, taip sakant, soclenktyniaujant su pačiu savimi, bet viskas atlikta pagal socialinį užsakymą ir avansą visais trim šimtais procentų. Teiksitės pažvelgti, drauge, į jūsų būsimuosius baldus?

POBEDONOSIKOVAS. Pademonstruokite!

BELVEDONSKIS. Prašom! Jūs, suprantama, žinote ir matote, kad stiliai, kaip pasakė garsus istorikas, būna įvairiausių Lujų. Štai tas — Lujis Katorzas Keturioliktasis⁴⁴, prancūzų taip pramintas po keturiasdešimt aštuntųjų metų revoliucijos dėl to, kad ėjo tuoj po tryliktojo. Po to štai Lujis Žakopas⁴⁵, ir pagaliau leisiu sau patarti, kad visų moderniausias bus Lujis Movė Gu*.

POBEDONOSIKOVAS. Stiliai nieko sau, švariai parinkti. O kokia kaina?

BELVEDONSKIS. Visi trys Lujai maždaug vienos kainos.

POBEDONOSIKOVAS. Tada, manau, mes apsisostime ties Lugu Keturioliktuoju. Žinoma, sutinkamai su DVI⁴⁶ reikalavimu dėl atpigimo, pasiūlysiu jums skubiai ištiesinti kėdžių ir sofų kojeles, nuimti auksą, nudažyti juodo ažuolo spalva ir ant atlošų bei kitų žymių vietų nupiešti tarybinį herbą.

* Prastas Skonis (*pranc. mauvais goût*).

BELVEDONSKIS. Žavinga! Daugiau kaip penkiolika Liudvikų buvo ir šito sugalvoti negalėjo, o jūs iš karto — bolševikiškai, revoliucingai! Drauge Pobedonosikovai, leiskite man toliau tapyti jūsų portretą ir įamžinti jus kaip administratorių-novatorių, taip pat kreditų skirstytoją. Kalėjimas ir tremtis⁴⁷ jūsų pasiilgę, suprantama, žurnalas. Revoliucijos muziejus jūsų ilgisi — ten originalą iš rankų plėšte išplėsi! O kopijas išsimokėtinais per trumpą laiką, išskaitant iš algos, išgrobstys dėkingi bendradarbiai. Leisite?

POBEDONOSIKOVAS. Jokiu būdu. Tokioms kvailystėms aš, žinoma, nuo valdžios vairo atsitraukti negaliu, bet jeigu tai būtina istorijos pilnumui ir jei tuojau pat, nenutraukiant darbo,— tai prašau. Aš atsisėdu čia, už rašomojo stalo, bet tu pavaizduok mane retrospektyviai, tai yra lyg aš ant arklio sėdėčiau.

BELVEDONSKIS. Jūsų arklį aš jau namie iš atminties nupiešiau, įkvėpimo arklių lenktynėse sėmiausi ir netgi, nepatikėsite, tam tikrose vietose pats į veidrodį žiūrėjau. Man dabar tiktai jus prie arklio pritaisyti reikia. Leiskite atitraukti į šalį pintinėlę su popieriukais. Koks kuklumas, turint tokių nuopelnų! Išryškinkit man jūsų kovingos kojos liniją. Kaip švariai batukas blizga — nors imk ir lyžtelk. Tiktai Mikel Andželo darbuose gali pamatyti tokią gryną liniją. Ar jūs susipažinęs su Mikel Andželu?

POBEDONOSIKOVAS. Anželovas, armėnas?

BELVEDONSKIS. Italas.

POBEDONOSIKOVAS. Fašistas?

BELVEDONSKIS. Ką jūs!

POBEDONOSIKOVAS. Nepažįstu.

BELVEDONSKIS. Nepažįstate?

POBEDONOSIKOVAS. O jis mane pažįsta?

BELVEDONSKIS. Nežinau... jis taip pat dailininkas.

POBEDONOSIKOVAS. Ai! Na, jis galėtų ir pažinti. Žinote, dailininkų daug, o vyrderviršas vienas.

BELVEDONSKIS. Pieštukas virpa. Neatkursi charakterio dialektikos, kai tokia kukli visa buitinė aplinka. Jūsų savigarba, drauge Pobedonosikovai, titaniška! Žvilgtelėkite per dešinį petį ir per automatinį kotelį. Leiskite įamžinti šį akimirką.

POBEDONOSIKOVAS. Įeikite!

Įeina Nočkinas

Jūs?!!

NOČKINAS. Aš...

POBEDONOSIKOVAS. Du šimtai trisdešimt?

NOČKINAS. Du šimtai keturiasdešimt.

POBEDONOSIKOVAS. Pragėrėte?

NOČKINAS. Pralošiau.

POBEDONOSIKOVAS. Siaubinga! Neįsivaizduojama! Kas? Išeikvo-tojas! Kur? Mano įstaigoje! Kokiu metu? Tuo metu, kai aš vedu savo įstaigą į socializmą genialiomis Karlo Markso pėdomis ir sutinkamai su centro nurodymais...

NOČKINAS. Na tai kas — Karlas Marksas taip pat kortomis lošdavo.

POBEDONOSIKOVAS. Karlas Marksas? Kortomis? Niekada!!!

NOČKINAS. Na jau niekada... O ką rašė Francas Meringas? Ką jis rašė savo kapitalinio darbo „Karlas Marksas asmeniniame gyvenime“ septyniasdešimt antrame puslapyje?⁴⁸ Lošė! Lošė mūsų didysis mokytojas...

POBEDONOSIKOVAS. Aš, žinoma, skaičiau ir žinau Meringą. Pirma, jis perdeda, o antra — Karlas Marksas tikrai lošė, bet ne azartinius, o komercinius lošimus.

NOČKINAS. O štai jo bendraklasis, žinovas ir amžininkas, garsusis Liudvikas Fojerbachas⁴⁹ rašo, kad ir azartinius.

POBEDONOSIKOVAS. Na, taip, aš, žinoma, skaičiau draugą Fojerbachovą. Karlas Marksas kartais lošdavo ir azartinius, bet ne iš pinigų...

NOČKINAS. Ne... iš pinigų.

POBEDONOSIKOVAS. Taip, bet iš savo, o ne valdiškų.

NOČKINAS. Sakysime, kiekvienas, studijavęs Marksą, žino, kad vieną kartą buvo įsimintinas atsitikimas ir su valdiškais.

POBEDONOSIKOVAS. Žinoma, šis istorinis įvykis privers mus, istorinio precedento akivaizdoje, atidžiau prieiti prie jūsų nusikaltimo, bet vis dėlto...

NOČKINAS. Baikite tuščiai liežuviu plakęs! Karlas Marksas niekada kortomis nelošė. Ir ko aš čia kalbu! Argi jūs suprasite žmogų? Jums kad tik pavyzdžius ir paragrafus atitiktų. Ech tu, prikimštas portfeli! Kanceliarijos žiurke!

POBEDONOSIKOVAS. Ką?! Dar tyčiosies? Ir iš savo betarpiškos atsakingos vyresnybės, ir iš tarpiškos... oi ne, ką aš kalbu! Iš Markso neatsakingo šešėlio... Neleisti! Sulaikyti!!!

NOČKINAS. Drauge Pobedonosikovai, neiekvokite jėgų skambučiams, aš pats MKV⁵⁰ pranešiu.

POBEDONOSIKOVAS. Nutrauksiu! Neleisiu!!!

BELVEDONSKIS. Drauge Pobedonosikovai! Vieną akimirką! Išlai-
kykite tokią pozą. Leiskite įamžinti šitą akimirkėlę.

UNDERTON. Cha cha cha!

POBEDONOSIKOVAS. Užuojaute? Išeikvotojui? Juoktis? Ir dar da-
žytomis lūpomis? Lauk! (*Vienas, sukdamas telefoną*) Alio, alio!
Fu, fu!.. Kas čia? Aleksandras Petrovičius. O aš tavęs tris dienas...
Pavyko? Sveikinu. Kaipgi, kaipgi! Kokios čia gali būti abejonės!..
Kaip visada, kiauras dienas, kiauras naktis. Taip, pagaliau šian-
dien... Du bilietus. Minkštame. Pirmos. Su stenografiste. Kuo čia
dėta DVI? Reikia baigti diktuoti ataskaitą. Ką reiškia du šimtai
keturiasdešimt rublių į vieną galą ir į kitą? Taip, įrašysime jus
kaip dienpinigius arba dar kaip nors. Skubiai, per kurjerį... Na,
žinoma, tavo prastumsiu... Taip, taip! Žaliojis Kyšulys⁵¹... Man.
Na, spaudžiu ranką, atsakingai sveikinu. (*Meta ragelį. Toreadoro
motyvą*) Alio, alio!

*Priimamasis kambarys. Č i u d a k o v a s i r V e l o s i p e d -
k i n a s atakuoja*

OPTIMISTENKA. Kurgi jūs braunatės pagaliau? Gerbkite gi valsty-
binio personalo darbą ir veiklą.

*Įeina M e z a l j a n s o v a. Vėl pašoka Čiudakovas ir Velo-
sipedkinas*

Ne, ne... Be eilės, sutinkamai su telefonograma... (*Palydi už pa-
rankės, kalbėdamas*) Viskas paruošta... O kaipgi. Aš jam reikš-
mingai papasakojau, kad jo žmona pas komjaunuolius nuėjo. Jis
iš pradžių baisiai perpyko. Nepakėsiu, sako, kad jai kas be saiko
meilikautųsi, neturėdamas rimto stažo ir tarnybinės bazės, o pas-
čiau net apsidžiaugė. Mašininkę jau likvidavo dėl neetiškų lūpų.
Eikite tiesiai, nebijokite! Žolynėliuos kas diena ją vietkomas guos
daina...⁵²

M e z a l j a n s o v a išeina

ČIUDAKOVAS. Štai dabar šitą praleidote! Drauge, supraskite —
jokia mokslinė, jokia pikta dvasia nebegali sulaukyti to, kas jau
artėja. Jeigu mes neperkelsime bandymo į erdvę virš miesto, gali
net įvykti sproginimas.

OPTIMISTENKA. Sprogimas? Na, apie tai nė nekalbėkite! Negrasin-

kite valstybinei įstaigai. Mums nervintis ir jaudintis netinka, o kai įvyks sprogimas, tada ir pranešime apie jus, kur reikia.

VELOSIPEDKINAS. Betgi tu, avigalvi, suprask!.. Tai apie tave būtina šimtą kartų pranešti, kur reikia ir kur nereikia. Žmonės dega noru aukotis visai darbo visatai, o tu, akloji žarna, kanceliariinėmis šnekomis šlapiniesi ant jų entuziazmo. Taip?

OPTIMISTENKA. Prašyčiau neaukštinti asmenybės. Asmenybė istorijoje nevaidina ypatingo vaidmens. Dabar jums ne caro laikai. Tik anksčiau buvo reikalingas entuziazmas. O dabar mes turim istorinį materializmą, ir jokio entuziazmo niekas iš jūsų nereikalauja.

Įeina Mezaljansova

Išsiskirstykite, piliečiai, priėmimas baigtas.

MEZALJANSOVA (*su portfelium*). O bajadere, prieš tavąjį grožį! Tara-ram-tara-ram...

TREČIAS VEIKSMAS

Scena — teatro kėdžių eilių tęsinys. Pirmoje eilėje keletas laisvų vietų. Signalas: „Pradedam“. Publika pro binoklius žiūri į sceną, scena pro binoklius žiūri į publiką. Prasideda švilpimas, trypimas, šauksmai: „Laikas!“

REŽISIERIUS. Nesijaudinkite, draugai! Dėl nepriklausančių nuo mūsų aplinkybių trečiąjį veiksmą teks kelioms minutėms atidėti.

Pauzė, vėl šauksmai: „Laikas!“

Vieną minutę, draugai! (*Į šalį*) Na, ar jau ateina? Nepatogu taip uždelsti. Pasikalbėti galima pagaliau ir paskui: nueikite į fojė, kaip nors mandagiai priminkite. Aha, eina!.. Prašom, draugai! Oi ne, ką jūs! Labai malonu. Na, nesvarbu, viena minutė, net pusvalandis, juk čia ne traukinys, visada galima sulaikyti. Kiekvienas supranta, koku laiku gyvename. Gali pasitaikyti visokiausių valstybinių, net planetinių reikalų. Matėte pirmą ir antrą veiksmą? Na kaip, kaip? Mus visus, žinoma, domina įspūdis ir apskritai požiūris...

POBEDONOSIKOVAS. Nieko, nieko! Mes štai kalbamės su Ivanu Ivanovičium. Aštriai pagauta. Pastebėta. Bet vis dėlto kažkas ne taip...

REŽISIERIUS. Tačiau juk visa tai galima pataisyti, mes visada stengiamės. Jūs tiktai duokite konkrečių nurodymų,— mes, žinoma... ir apsidairyti nesuspėsime...

POBEDONOSIKOVAS. Viskas sutirštinta,— gyvenime taip nebūna... Na, sakysim, šitas Pobedonosikovas. Vis dėlto nepatogu... Iš visa ko sprendžiant, pavaizduotas atsakingas draugas, o jį kažkaip parodėte tokioje šviesoje ir dar kažkaip pavadinate „vyrderviršas“. Pas mus tokių nebūna, nenatūralu, negyvenimiška, nepanašu! Tai reikia perdirbti, sušvelninti, supoetinti, apdailinti...

IVANAS IVANOVIČIUS. Taigi, taigi, šitaip nepatogu! Ar čia yra telefonas? Aš paskambinsiu Fiodorui Fiodorovičiui⁵³, jis, žinoma, sutiks padėti... Ak, veiksmo metu nepatogu? Tai aš paskiau. Drauge Momentálnikovai, reikia pradėti plačią kampaniją.

MOMENTALNIKOVAS.

Ečelencą, komanduokit!

Apetitas mūs kuklus.

Tiktai ženklą, ženklą duokit,

ir kai kam gerokai klius.

REŽISIERIUS. Ką jūs! Ką jūs, draugai! Juk tai tik viešos savikritikos tvarka ir, Gublitiui⁵⁴ leidus, išimties keliu sukurtas neigiamas literatūrinis tipas.

POBEDONOSIKOVAS. Kaip jūs pasakėte? „Tipas“? Argi galima taip kalbėti apie atsakingą valstybės veikėją? Taip galima kalbėti tiktai apie kokį visai nepartinį pašlemėką. Tipas! Tai vis dėlto ne „tipas“, o, šiaip ar taip, vadovaujančių organizacijų pastatytas vyrderviršas, o jūs — tipas!! Ir jeigu jo veiksmai pažeidžia įstatymus, reikia pranešti atitinkamoms įstaigoms, kad ištirtų, ir pagaliau prokuratūros patikrintas žinias, DVI paskelbtas žinias, įkūnykite simboliiniais vaizdais. Šitaip aš suprantu, bet parodyti visų pajuokai teatre...

REŽISIERIUS. Jūs sakote tikrą tiesą, drauge, bet juk tai išplaukia iš veiksmo.

POBEDONOSIKOVAS. Veiksmo? Kokie čia veiksmai? Jokių veiksmų čia negali būti. Jūsų dalykas rodyti, o veiks, nesirūpinkite, atitinkami partiniai bei tarybiniai organai ir be jūsų. Be to, reikia parodyti ir šviesiąsias mūsų tikrovės puses. Paimti ką nors pavyzdiną, kad ir mūsų įstaigą, kurioje aš dirbu, arba, pavyzdžiui, mane...

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, taip, taip! Jūs nueikite į jo įstaigą. Direktyvos vykdomos, aplinkraščių laikomasi, racionalizacija tvar-

koma, dokumentai metų metus guli visiškai tvarkingi. Prašymams, skundams ir raštams — konvejeris. Tikras socializmo kampelis. Nuostabiai įdomu!

REŽISIERIUS. Bet, drauge, leiskite...

POBEDONOSIKOVAS. Neleisiu!!! Neturiu teisės ir netgi stebiuosi, kaip jums iš viso tai leido. Tai net diskredituoja mus Europos akyse! (*Mezaljansovai*) Šito prašau neversti.

MEZALJANSOVA. Oi, ne, ne, ol rait! Jis ką tik pavalgė bankete ikry ir dabar snaudžia.

POBEDONOSIKOVAS. O ką gi jūs mums priešpastatote? Išradėją? O ką jis išrado? Vestinhauzo stabdį išrado? Amžiną plunksną išgalvojo? Tramvajus be jo važiuoja? Racioliariją kanceliarizavo?

REŽISIERIUS. Ką?

POBEDONOSIKOVAS. Sakau, kanceliariją racionalizavo? Ne! Tai apie ką čia kalbama? Svajotojų mums nereikia. Socializmas — tai apskaita!

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, taip. Ar esate buvęs buhalterijoje? Aš buvau buhalterijoje — visur skaičiai ir skaičiai, ir dideli, ir maži, visokie visokiausi, o pabaigoje visi vienas su kitu sueina. Apskaita! Nuostabiai įdomu!

REŽISIERIUS. Nesupraskite mūsų blogai, drauge. Mes galime suklysti, bet mes norėjome, kad mūsų teatras pasitarnautų kovai ir kūrimui. Pažiūrės — ir ims dirbti, pažiūrės — ir bus pažadinti, pažiūrės — ir demaskuos.

POBEDONOSIKOVAS. O aš visų darbininkų ir valstiečių vardu paprašysiu jus manęs nežadinti. Pamanykite, žadintuvas atsirado! Jūs turite glostyti man ausį, o ne žadinti, jūsų darbas — glostyti akį, o ne žadinti.

MEZALJANSOVA. Taip, taip, glostyti...

POBEDONOSIKOVAS. Mes norime pailsėti po valstybinės ir visuomeninės veiklos. Grįžkim prie klasikų! Mokykitės iš didžiųjų praeitos praeities genijų. Kiek jau kartų aš jums sakiau. Atsimenate, kaip dainavo poetas:

Nuo visų susirinkimų⁵⁵ —
mums nei džiaugsmas, nei kančia,
pragyventa — be troškimų,
ateitis taram tuščia...

MEZALJANSOVA. Na, žinoma, menas turi atspindėti gyvenimą, gražų gyvenimą, gražius gyvus žmones. Parodykite mums gražius

gyviukus gražiuose peizažuose ir apskritai buržuazijos supuvimą. O jeigu agitacijai reikia, tai net ir pilvo šokį. Arba, sakysime, kaip vyksta supuvusiuose Vakaruose šviežia kova su sena buitimi. Pavyzdžiui, parodykite scenoje, kad pas juos, Paryžiuje, moterų skyriaus⁵⁶ nėra, bet užtat yra fokstrotas, arba kokius naujo fasono sijonus nešioja senas nukaršęs pasaulis — skonapel — bo mond*. Aišku?

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, taip! Parodykite mums, kas gražu. Didžiajame teatre mums nuolatos rodo, kas gražu. Jūs buvote „Raudonojoje aguonoje“⁵⁷? Ak, aš buvau „Raudonojoje aguonoje“. Nuostabiai įdomu! Visur su gėlėmis skraido, dainuoja, šoka įvairūs elfai... ir sifilidės.

REŽISIERIUS. Jūs norėjote pasakyti — silfidės⁵⁸?

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, taip, taip! Teisingai pastebėjote — silfidės. Reikia pradėti plačią kampaniją. Taip, taip, taip, skraido įvairūs elfai... ir cvelfai⁵⁹... Nuostabiai įdomu!

REŽISIERIUS. Atleiskite, bet elfų jau daug buvo, ir jų dauginimasis penkmetyje nenumatytas. Ir pagal pjesės eigą jie mums niekaip netinka. Bet dėl poilsio, aš jus, žinoma, suprantu, ir pjesėje padarysime kai kurių pakeitimų, įdėsime žvalių ir gracingų intarpų. Štai, pavyzdžiui, ir vadinamasis draugas Pobedonosikovas, jeigu jam pavesi kutenančią temą — gali visus prajuokinti. Aš tuojau duosiu vieną kitą nurodymą, ir vaidmuo tiesiog sudeimančius. Drauge Pobedonosikovai, paimkite į rankas kokius nors tris keturis daiktus, pavyzdžiui, plunksnakotį, parašą, popierių ir partmaksimumą⁶⁰, padarykite keletą žonglieriškų pratimų. Meskite plunksnakotį, čiupkite popierių — dėkite parašą, imkite partmaksimumą, gaudykite plunksnakotį, imkite popierių — dėkite parašą, čiupkite partmaksimumą. Viens, du, trys, keturi. Viens, du, trys, keturi. Biu-ro-kra-to taryb-diena, part-diena. Biurokrato taryb-diena, part-diena. Suprantate?

POBEDONOSIKOVAS (*susižavėjęs*). Puiku! Žvalu! Jokių nusivylimo nuotaikų — nieko nediskredituoja. Čia galima prasimankštinti.

MEZALJANSOVA. Vui, se tre pedagožik.**

POBEDONOSIKOVAS. Judesių lengvumas, pamokomas kiekvienam pradedančiam karjerą. Suprantama, paprasta, netgi su vaikais gali-

* Aukštuomenė (*pranc.* beau monde).

** Taip, tai labai pedagogiška (*pranc.* oui, c'est très pédagogique).

ma ateiti pažiūrėti. Tarp mūsų kalbant, mes — dar jauna klasė, o darbininkas — didelis vaikas. Tai, žinoma, sausoka, nėra to apvalumo, sultingumo...

REŽISIERIUS. Na, jeigu jums tai patinka, čia fantazijos horizontai neapbrėpiami. Mes galime duoti tiesiog simbolinį paveikslą su visais turimais aktorių kadrais. (*Ploja delnais*)

Laisvų vyrų personale — į sceną! Priklaupkite ant vieno kelio ir pasilenkite, vaizduodami engiamuosius. Kirskite nematomu kapliu matoma ranka nematomą anglį. Veidai, veidai niūresni... Smaugia ir slegia jus smurtas nuožmus.⁶¹ Gerai! Tinka...

Jūs būsite kapitalas. Stokite čia, drauge kapitale. Šokite viršum visų, rodydami savo klasinį viešpatavimą. Įsivaizduojamą damą apsikabinkite matoma ranka ir gerkite įsivaizduojamą šampaną. Tinka! Gerai! Toliau! Laisvų moterų personale — į sceną!

Jūs būsite — laisvė, jūs tinkamai elgiatės. Jūs būsite — lygybė, vadinasi, jums vis tiek, kam vaidinsite. O jūs — brolybė, nes kitų jausmų vis tiek nesužadinsite. Pasiruošėte? Varykit! Kelkite įsivaizduojamų šukių įsivaizduojamas mases. Užkrėskite, užkrėskite visus entuziazmu! Ką jūs darote?!

Aukščiau kelkite koją, simuliuodami įsivaizduojamą pakilimą. Kapitale, šokio žingsniu traukitės į kairę, dėdamasis Antruoju Internacionalu. Kam taip mosuojate rankomis? Ištieskite imperikalizmo čiuptuvus... Neturite čiuptuvų? Tada nėra ko į aktorius lįsti. Tieskite, ką norite. Viliokite įsivaizduojamais turtais šokančias damas. Damos, atstumkite jį griežtu kairiosios rankos mostu. Taip, taip, taip! Įsivaizduojamos darbininkų masės, simboliškai sukilkite! Kapitale, gražiai griūkite! Gerai!

Kapitale, efektingai dvėskite!

Rodykite įspūdingas konvulsijas!

Puiku!

Laisvų vyrų personale, nusimeskite įsivaizduojamus pančius, kilkite į saulės simbolį. Pergalingai mosuokite rankomis. Laisve, lygybe, brolybe, simuliuokite darbininkų kohortų geležinį žygiavimą. Statykite tariamas darbininkų kojas ant tariamai nuversto tariamo kapitalo.

Laisve, lygybe, brolybe, šypsokitės tarsi džiaugtumėtės.

Laisvų vyrų personale, apsimeskite, kad jūs — „kas buvo nieks“, ir įsivaizduokite, kad jūs — „tas bus viskuo“. Lipkite vienas kitam ant pečių, vaizduodami socialistinio lenktyniavimo augimą.

Gerai!

Pastatykite iš tariamai galingų kūnų bokštą, įkūnydami platininiu paveikslu komunizmo simbolį.

Mosukite laisva ranka su įsivaizduojamu kūju laisvos šalies taktan, duodami pajusti kovos patosą.

Orkestre, prie muzikos pridėkite industrinio trenksmo.

Taip! Gerai!

Laisvų moterų personale — į sceną!

Apjuoskite įsivaizduojamomis girliandomis pasaulio darbininkus, didžiąją darbo armiją, simbolizuodamos laimės žiedus, pražydusius socializme.

Gerai! Prašau! Baigta!

Atkvėpta pantomima tema —

„Darbas ir kapitalas —
nuostabiausias finalas“.

POBEDONOSIKOVAS. Bravo! Puiku! Ir kaip jūs galite su tokiu talentu eikvoti savo jėgas aktualioms smulkmenoms, tušties feljetonams? Štai kur tikras menas — suprantamas ir prieinamas ir man, ir Ivanui Ivanovičiui, ir masėms.

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, taip, nuostabiai įdomu! Ar jūs turite telefoną? Aš paskambinsiu... Kam nors paskambinsiu. Širdis tiesiog krūtinėje nebetelpa. Tai užkrečia! Drauge Momentálnikovai, reikia pradėti plačią kampaniją.

MOMENTALNIKOVAS.

Ečelencia, komanduokit!

Apetitas mūs kuklus.

Duonos-vaidinių mums duokit,—
tuoj pagirsime visus.

POBEDONOSIKOVAS. Labai gerai! Viskas yra! Jūs tiktai įterpkite čia dar savikritiką, kokiais nors simboliniais vaizdais, dabar tai aktualu. Pastatykite kur nors kertelėje staliuką, ir tegul sau rašo straipsnius, kol jūs čia savo darbą dirbate. Ačiū, iki pasimatymo! Aš nenoriu subanalinti ir apsunkinti įspūdžio po tokios grakščios pabaigos. Draugiškai sveikinu!

IVANAS IVANOVIČIUS. Draugiškai sveikinu! Beje, kaip pavardė tos artistukės, trečiosios nuo krašto? Labai gražus ir švelnus... talentas... Reikia pradėti plačią kampaniją, o galima netgi ir siaurą, taigi... aš ir ji. Paskambinsiu telefonu. Arba tegu ji paskambina.

MOMENTALNIKOVAS.

Ečelencia, komanduokit! —
Geismas prigimties grubus.
Tiktai adresą mums duokit,—
tuoį paskambinta jai bus.

*Du kapeldineriai sulaiko į pirmą eilę besibraunantį V e l o -
s i p e d k i n a*

KAPELDINERIS. Pilieti, ei pilieti, jus mandagiai prašo, maukite iš čia! Kur jūs braunatės?

VELOSIPEDKINAS. Man reikia į pirmąją eilę...

KAPELDINERIS. O nemokamų pyragaičių jums nereikia? Jus mandagiai prašo, pilieti, ei pilieti! Jūsų bilietas darbininkų eilėse, o jūs į švarią publiką braunatės.

VELOSIPEDKINAS. Aš einu į pirmąją eilę pas draugą Pobedonosikovą su reikalu.

KAPELDINERIS. Pilieti, ei pilieti, į teatrą malonumui vaikščiojama, o ne su reikalais. Jums mandagiai sako — išgaruokite iš čia!

VELOSIPEDKINAS. Malonumas — užporytojaus dalykas, o aš su šiandieniniu reikalu, ir jeigu reikės, mes jums ne tik pirmąją, bet ir visas eiles su ložėmis išvartysime.

KAPELDINERIS. Pilieti, jums mandagiai sako — nešdinkitės iš čia. Už rūbinę nemokėjote, programos nepirkote, ir dar be bilieto!

VELOSIPEDKINAS. Betgi aš ne žiūrėti atėjau. Tokiu reikalu aš ir su partiniu bilietu praeisiu... Aš pas jus, drauge Pobedonosikovai!

POBEDONOSIKOVAS. Ko jūs šaukiate? Ir kas jis toks? Tas kažkoks Pobedonosikovas?

VELOSIPEDKINAS. Nėkrėskite juokų, neapsimetinėkite. Jūs ir esate jis, ir aš pas jus, nes jūs ir esate vyrderviršas Pobedonosikovas.

POBEDONOSIKOVAS. Prieš kreipiantis į aukščiau sėdintį atsakingą draugą, reikia sužinoti jeigu ne vardą ir tėvavardį, tai nors pavardę.

VELOSIPEDKINAS. Kadangi tu atsakingas, tai tu ir atsakyk, kodėl tavo kanceliarijoje marinuojamas Čiudakovo išradimas? Mes turime tik keletą minučių laiko. Nelaimė bus nepataisoma. Nedelsdami paskirkite pinigų, perkelsime bandymą į maksimalią aukštumą ir...

POBEDONOSIKOVAS. Kas per nesąmonė?! Koks Čiudakovas? Ko-

kios aukštumos? Ir aš pats šiandien išvažiuoju į Kaukazo aukštumas.

VELOSIPEDKINAS. Čiudakovas — išradėjas...

POBEDONOSIKOVAS. Išradėjų daug, o aš vienas, ir iš viso prašau netrukdyti manęs nors atitinkamų instancijų sureguliuotomis retomis poilsio minutėmis. Užeikite penktadienį.

Režisierius energingai moja Velosipedkinui ranka

VELOSIPEDKINAS. Pas tavo užeis — ir ne penktadienį, o šiandien, ir ne aš, o...

POBEDONOSIKOVAS. Tegul užaina, kas tik nori, ir ne pas mane, o pas mano pavaduotoją. Jeigu įsakyme paskelbtos mano atostogos, vadinasi, manęs nėra. Reikia suprasti mūsų konstitucijos konstrukciją.

Skandalingas dalykas!

VELOSIPEDKINAS (*Ivanui Ivanovičiui*). Įkalbėkite jam, įtelefonuokite, jūs gi žadėjote!

IVANAS IVANOVIČIUS. Lįsti į akis su reikalais atostogaujančiam žmogui!!! Nuostabiai įdomu! Ar jūs turite telefoną? Aš paskambinsiu Nikolajui Aleksandrovičiui⁶². Reikia saugoti senų atsakingųjų sveikatą, kol jie dar jauni.

REŽISIERIUS. Drauge Velosipedkinai, maldauju, nekelkite skandalo! Juk jis ne iš pjesės. Jis tik panašus, ir maldauju jus, kad jie nesusiprotėtų. Jūs būsite patenkintas veiksmo eigoje.

POBEDONOSIKOVAS. Likite sveiki, drauge! Nėra ko sakyti, vadinatės r-r-revoliuciniu teatru, o patys erzinate... kaip čia jūs pasakėte?.. regis, žadinate atsakingus darbuotojus. Tai ne masės, darbininkai ir valstiečiai šito nesupras, ir gerai, kad nesupras, ir nereikia jiems to aiškinti. Kam jūs iš mūsų kažkokius veikiančius asmenis darote? Mes norime būti neveikiančiais... kaip čia jie vadinami? — žiūrovais. Ne-e! Kitą kartą aš eisiu į kitą teatrą!

IVANAS IVANOVIČIUS. Taip, taip, taip! Jūs matėte „Vyšnių kvadraturą“? O aš buvau „Turbinų dėdėje“.⁶³ Nuostabiai įdomu!

REŽISIERIUS (*Velosipedkinui*). Ką jūs padarėte? Jūs vos nesusžlugdėte viso spektaklio. Prašom į sceną! Pjesė vaidinama toliau!

KETVIRTAS VEIKSMAS

Scena apnarpliota laiptais. Laiptų kampai, aikštelės ir butų durys. Į viršutinę aikštelę išeina apsirengęs ir su lagaminu rankoje Pobedonosikovas. Bando petim prispausti duris, bet Polia atidaro jas ir išbėga į aikštelę. Deda ranką ant lagamino

POLIA. Ką, manai, aš taip ir pasiliksiu?.. Nejuokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Aš prašau tave baigti šį pokalbį. Koks šeiminis miesčioniškumas! Kiekvienas gydytojas pasakys, kad, norint gerai pailsėti, reikia išplėsti save, būtent save, o ne tave, iš įprastos aplinkos, tai aš ir važiuoju atstatyti valstybei svarbaus organizmo, sustiprinti jo įvairiose kalnuotose vietovėse.

POLIA. Aš gi žinau, na, mačiau, — tau atnešė du bilietus. Aš galėjau galvoti... Na, kuo, kaip aš tau trukdau? Juokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Mesk tu šituos miesčioniškus požiūrius į poilsį. Valtelėmis irstyti man nėra kada. Tokie smulkūs malonumai tik įvairiems sekretoriams. Plauk, mano gondola! Aš turiu ne gondolą, o valstybinį laivą. Aš ne saule įdegti važiuoju. Aš visada galvoju apie einamąjį momentą, o paskui... pranešimas, ataskaita, rezoliucija — socializmas. Pagal mano visuomeninę padėtį man įstatymo numatyta stenografistė.

POLIA. Kada aš tavo stenografijai trukdžiau? Juokinga! Na, gerai, tu kitiems veidmainiauji, iš kailio neriesi, bet kam tu mane apgaudinėjai? Nejuokinga. Kam tu mane priedanga laikai? Leisk mane, dėl dievo, ir stenografuok nors visą naktį! Juokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Tss... Tu mane kompromituoji savo neorganizuotais, juo labiau religiniais šūkavimais. „Dėl dievo“. Tss... Apačioje gyvena Kozliakovskis, jis gali pasakyti Pavlui Petrovičiui, o tas lankosi pas Semioną Afanasjičių.

POLIA. Kam slėpti? Juokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Tu, tu turi slėpti, slėpti savo bobiškas, miesčioniškas nusivylimo nuotaikas, kurios padarė tokią nelygią santuoką. Tu pagalvok, nors atsižvelgdama į gamtą, į kurią aš važiuoju. Įsigilink! Aš — ir tu! Dabar ne tie laikai, kada užteko eiti kartu į žvalgybą ir miegoti po viena miline. Aš pakilau aukštin proto, tarnybos ir buto laiptais. Ir tu turi mokėti pati apsišviesti ir dialek-

tiškai laviruoti. O ką aš matau tavo asmenyje? Praeities liekaną, senos buities grandinę!

POLIA. Aš tau trukdau? Kaip? Juokinga! Tai tu padarei iš manęs nupešiotą perekšlę.

POBEDONOSIKOVAS. Tss!!! Gana to pavyduliavimo! Pati valkiojiesi po svetimus butus. Komjaunuoliški malonumai, taip? Manai, aš nežinau? Negalėjai net meilužių susirasti, atitinkančių mano visuomeninę padėtį. Sijonuota pasileidėlė!

POLIA. Nutilk! Nejuokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Tss!!! Aš tau sakiau, kad apačioje gyvena Kozliakovskis. Užeikime į butą. Tai pagaliau reikia baigti!

Trenkia duris, stumdamas Polią į butą. Ant žemutinės pakopos pasirodo Velosipedkinas, už jo Čiudakovas, nešąs nematomą mašiną. Naštą prilaiko Dvoikinas ir Troikinas

VELOSIPEDKINAS. Pasistenkite, draugai! Dar dvidešimt pakopų. Neškite tyliai! Kad jis vėl nepasislėptų už sekretorių ir popiergalių. Tegul šita laiko bomba sprogsta pas jį.

ČIUDAKOVAS. Bijau, kad nespėsim užnešti. Dešimtadalio sekundės paklaida mūsų laiku sudarys valandos skirtumą.

DVOIKINAS. Tu jauti, kaip dega rankoje dalys? Stiklas ima virti.

TROIKINAS. Mano pusėje plokštė baisiai įkaito. Krosnis. Garbės žodis, krosnis! Vos išstveriu neatgniauzęs delno.

ČIUDAKOVAS. Mašinos svoris didėja kas sekundę. Aš beveik galiu užtikrinti, kad mašinoje materialėja pašalinis kūnas.

DVOIKINAS. Draugas Čiudakovai, kulniuok greičiau! Nebegaliu išlaikyti. Ugnį nešame!!!

VELOSIPEDKINAS (*pribėgęs prilaiko, apsidegina*). Draugai, nepasiduokite! Dar dešimt penkiolika pakopų, jis dabar čia, viršuje. Velniai griebtų, pragaro liepsna! (*Atitraukia nudegintą ranką*)

ČIUDAKOVAS. Toliau nešti nebegalima. Matyt, tik sekundės belieka. Greičiau! Nors iki aikštelės! Meskite čia!

Pro duris išbėga Pobedonosikovas, užtrenkia duris, paskui beldžiasi. Duryš prasidaro, pasirodo Polia

POBEDONOSIKOVAS. Tu, žinoma, nesijaudink... Polečka, atsimink, tu pati gali suprasti, kad mūsų gyvenimą, mano gyvenimą gali sutvarkyti tik tai tavo gera valia.

POLIA. Mano? Pati? Nejuokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Beje, aš pamiršau paslėpti brauningą. Jo *man* tikriausiai nereikės. Paslėpk, susimildama. Žinok, jis užtaisytas, ir, kad išsautų, tereikia atitraukti tik šitą saugiklį. Sudie, Polečka!

Užtrenkia duris, prideda ausį prie rakto skylutės, klauso. Ant žemutinės pakopos pasirodo M e z a l j a n s o v a

MEZALJANSOVA. Nosike, ar tu greitai?

POBEDONOSIKOVAS. T-s-s-s!!!

Trenksmas, sprogimas, šūvis. Pobedonosikovas atidaro duris ir puola į butą. Apatinėje aikštelėje fejerverko ugnis. Vietoje pastatyto aparato š v y t i n t i m o t e r i s su šviečiančių raidžių ritinėliu. Žiba žodis „Mandatas“. Visi apstulbsta. Išbėga O p t i m i s t e n k a, tempiasi kelnes, basas įsispyręs į šlepetes, ginkluotas

OPTIMISTENKA. Kur? Ką?!

FOSFORINĖ MOTERIS. Sveiki, draugai! Aš 2030 metų delegatė. Aš įjungta dvidešimt keturioms valandoms į šiandieninį laiką. Terminas trumpas, uždaviniai ypatingi. Patikrinkite įgaliojimus ir susipažinkite su manim.

OPTIMISTENKA (*puola prie delegatės, žiūri į mandatą ir greitakalbe murma tekstą*). „Komunizmo gimimo istorijos institutas...“ Taip... „Duoti įgaliojimai...“ Teisingai... „Atrinkti geriausius...“ Aišku... „permesti į komunizmo amžių...“ Mat kas čia darosi! Viešpatie, kas darosi!.. (*Bėga laipteliais į viršų*)

Tarpduryje pasirodo susierzinęs P o b e d o n o s i k o v a s

Drauge Pobedonosikovai, pas jus delegatas iš centro.

Pobedonosikovas nusiima kepurę, išmeta iš rankų lagaminą, sumišęs peržvelgia mandatą, paskui rankos mostu skubiai kviečia į butą. Kažką šnibžda Optimistenkai, po to Fosforinei moteriai

POBEDONOSIKOVAS (*Optimistenkai*). Pasuk telefoną. Pasiteirauk, pats žinai ką, ar tai galimas dalykas, ar suderinama su partetika ir ar gali bedievis tikėti tokiais antgamtiniais reiškiniais. (*Fosforinei moteriai*) Aš, žinoma, jau painformuotas apie šį dalyką ir sutei-

kiau visokeriopą paramą. Jūsų kompetentingi organai pasielgė visai apgalvotai, siųsdami jus pas mane. Mes šitą klausimą jau gvilde nome komisijoje, ir tučtuojau, kai tik gausime vadovaujančias direktyvas, jis bus suderintas. Eikite tiesiai į mano kabinetą, nekreipdama dėmesio į tam tikrą miesčioniškumą dėl santuokos kultūrinio lygio nesusiderinimo. (*Velosipedkinui*) Prašau! Aš gi jums sakiau — užeikite tiesiai pas mane.

Pobedonosikovas įleidžia Fosforinę moterį, palaipsniui atvės-tančią ir įgaunančią normalią išvaizdą

POBEDONOSIKOVAS (*pribėgusiam Optimistenkai*). Na, kaip, kaip? OPTIMISTENKA. Jie juokiasi ir sako, kad tai anapus žmogaus suvokimo.

POBEDONOSIKOVAS. Ak, anapus! Vadinasi, užsieny! Tada reikia suderinti su VOKS'u. Menkiausią daiktėlį reikia aiškinti. Patys nė mažiausios iniciatyvos negali parodyti. Drauge Mezaljansova, stenografija atidedama. Eikite viršun neatidėliotinam viršvalandiniam kultūriniam ryšiui palaikyti.

PENKTAS VEIKSMAS

Antro veiksmo scenovaizdis, tik netvarkingesnis. Užrašas: „Atrinkimo ir permetimo į komunistinį amžių biuras“. Palei sieną sėdi Mezaljansova, Belvedonskis, Ivanas Ivanovičius, Kičas, Pobedonosikovas. Optimistinka sekretoriauja. Pobedonosikovas vaikšto nepatenkintas, su portfeliais abiejose rankose

OPTIMISTENKA. Kas atsitiko, pilietei?

POBEDONOSIKOVAS. Ne, taip ilgiau būti negali. Aš apie tai dar pakalbėsiu. Aš ir į sienlaikraštį apie tai parašysiu. Būtinai parašysiu!!! Su biurokratizmu ir protekcionizmu reikia kovoti. Aš reikalauju leisti mane be eilės!

OPTIMISTENKA. Drauge Pobedonosikovai, koks gi gali būti biurokratizmas prieš patikrinimą ir atrinkimą? Nereikia jos trukdyti.

Eikite sau be eilės. Šit baigsis eilė, ir drožkite sau be jokios eilės.

POBEDONOSIKOVAS. Man reikia tuojau.

OPTIMISTENKA. Tuoju? Prašau tuoju! Betgi jūsų laikrodis su jos laikrodžiu nesuderintas. Juk jos, drauge, kitas laikas, ir kai tik ji man pasakys, tuoju ir įeisite...

POBEDONOSIKOVAS. Bet juk man ryšium su permetimu reikia išsiaiškinti daugybę reikalų: ir atlyginimo, ir buto, ir kitus.

OPTIMISTENKA. Tpfu! Aš gi sakau jums — nelįskite su smulkmenomis į svarbią valstybinę įstaigą. Mes negalime prasidėti su smulkmenomis. Valstybei rūpi stambūs dalykai: fordizmai, saky-sime, laiko mašinos, ir šis, ir tas...

IVANAS IVANOVIČIUS. Jūs kada nors stovėjote eilėje? Aš pirmą kartą stoviu eilėje. Nuostabiai neįdomu!

Buvęs Pobedonosikovo kabinetas pilnas. Pirmųjų Spalio dienų pakilimas ir kovinė netvarka. Kalba Fosforinė moteris

FOSFORINĖ MOTERIS. Draugai, šios dienos susitikimas skubotas. Su daugeliu mes praleisime ilgus metus. Aš papasakosiu jums dar daug mūsų džiaugsmo detalių. Kai tik pasklido žinia apie jūsų bandymą, mokslininkai pradėjo budėti. Jie daug padėjo jums, taisydami neišvengiamas jūsų paklaidas ir į jas atsižvelgdami. Mesėjome vieni pas kitus kaip dvi brigados, kasančios tunelį, kol susitikome šiandien. Jūs patys nematote, kokie grandioziški jūsų darbai. Mums geriau matyti: mės žinome, kas įėjo į gyvenimą. Aš su nuostaba apžiūrinėjau butukus, pas mus jau išnykusius ir muziejų rūpestingai restauruojamus, aš žiūrėjau į plieno ir žemės gigantus, kurių dėkingas atminimas, kurių patyrimas ir dabar didžiai vertinamas pas mus kaip komunistinės statybos ir gyvenimo pavyzdys. Aš žiūrėjau į jums nepastebimus išsitempusius jaunuolius, kurių vardai tviska anuliuto aukso plokštėse. Tiktai šiandien, savo trumpo skridimo metu, apžiūrinėjau ir supratau jūsų valios galybę ir taip greitai išaugusios, mūsų laimei bei visos planetos džiaugsmui, jūsų audros dundesį. Su koku džiugesiu skaičiau šiandien atgijusias legendų apie jūsų kovą raides — apie kovą prieš viso ginkluoto pasaulio parazitus ir pavergėjus. Jūs neturite laiko atsitraukti nuo darbo ir pasigėrėti savimi, bet aš džiaugiuosi galėdama pasakyti jums apie jūsų didybę.

ČIUDAKOVAS. Atleiskite, drauge, aš jus pertrauksiu. Tačiau laiko belieka šešios mūsų mėšišės valandos, ir man reikalingi jūsų paskutiniai nurodymai. Kiek bus pasiūsta, paskyrimo metai, greitis?

FOSFORINĖ MOTERIS. Kryptis — begalybė, greitis — metai — sekundė, vieta — 2030 metai, kiek ir kas — nežinoma. Žinoma tik paskyrimo stotis. Čia — vertė neaiški. Ateičiai praeitis — delnas. Priims tuos, kurie išsilaikys šimtą metų. Pradėkite, draugai! Kas su jumis?

FOSKINAS. Aš!

DVOIKINAS. Aš!

TROIKINAS. Aš!

FOSFORINĖ MOTERIS. O kas iš matematikų — brėžiniams ir vadoavimui?

FOSKINAS. Mes!

DVOIKINAS. Mes!

TROIKINAS. Mes!

FOSFORINĖ MOTERIS. Kaip? Jūs ir darbininkai, jūs ir matematikai?

VELOSIPEDKINAS. Labai paprasta! Mes ir darbininkai, mes ir studentai.

FOSFORINĖ MOTERIS. Mums tai įprasta. Aš nežinojau, ar jums paprasta pereiti nuo konvejerio prie valdymo, nuo brūžeklio prie aritmometro.

DVOIKINAS. Ne tokius perėjimus darėme, drauge. Mes šarvuočius statėme, paskui dirbome žiebtuvėlius, žiebtuvėlius baigėme — durtuvus pradėjome, durtuvus nukalėme — prie traktorių perėjome, o dar visokių aukštųjų mokslų uostėme. Ir pas mus daugelis netikėjo, tiktai mes likvidavome tą netikėjimą darbininkų klase. Jūs, mūsų laiką studijuodami, mažą paklaidėlę padarėte. Jūs, atrodo, apie praėjusius metus galvojate?

FOSFORINĖ MOTERIS. Aš matau, su jūsų judriomis, greitai veikiančiomis smegenimis reikia tiesiai į mūsų eiles eiti, prie mūsų darbo stoti.

VELOSIPEDKINAS. Šito mes ir bijome, drauge. Mašiną mes paleisime ir, žinoma, eisime, jeigu kuopelė siųs. Bet kol kas prašom mūsų niekur neimti. Mūsų cechą kaip tik šiuo metu į nepertraukiamą darbo savaitę pereina — labai svarbu ir įdomu žinoti, ar įvykdysime penkmetį per ketverius metus.

FOSFORINĖ MOTERIS. Prižadu viena. Sustosime 1934 metų stotyje pažymėjimų pasiimti. Bet jeigu tokių kaip jūs daug, tai ir pažymėjimų nereikia.

ČIUDAKOVAS. Eime, draugai!

Raštinės siena. Prabėga, tikrindami planus, Čiu d a k o v a s, Velosipedkinas, Dvoikinas, Troikinas, Foskinas. Pobedonosikovas risnoja paskui Čiudakovą. Čiudakovas nori atsikratyti juo, mosikuoja rankomis

POBEDONOSIKOVAS (*susijaudinęs mosikuoja*). Pamanyk tiktai, kažkoks Čiudakovas naudojasi tuo, kad išrado kažkokį laiko aparatpalaikį ir anksčiau susipažino su šita boba, atsakinga moterim. Aš dar iš viso nesu įsitikinęs, kad čia ne paprastas buitinis supuvimas ir apskritai fridliandiški santykiai⁶⁴. Lytis ir charakteris! Taip! Taip! (*Optimistenkai*) Pavaldus drauge Optimistenka, jūs turite suprasti, kad tai be galo svarbus dalykas — mano, atsakingo darbuotojo, kelionė visos įstaigos priešakyje į šimto metų tarnybinę komandiruotę.

OPTIMISTENKA. Jūsų kelionė dar nesuderinta!

POBEDONOSIKOVAS. Kaip tai, vadinasi, nesuderinta? Aš jau iš ryto sau ir literius, ir mandatus išsirašiau!

OPTIMISTENKA. Na, matote, o su SLK⁶⁵ nesuderinta.

POBEDONOSIKOVAS. Kuo gi čia dėtas SLK? Juk tai bukaprotiškumas! Tai ne traukinys. Čia per vieną sekundę keturiasdešimt žmonių arba aštuonis arklus⁶⁶ nuneša visus metus į priekį.

OPTIMISTENKA. Atmesti! Negyvenimiška! Kas gi sutiks važiuoti į komandiruotę, kai šimtui metų dienpinigių reikia, o jam sekundpinigius išrašys?

Pobedonosikovo kabinetas

FOSFORINĖ MOTERIS. Draugai...

POLIA. Prašau žodžio! Atleiskite už įkyrumą, aš be jokios vilties, kokia čia gali būti viltis! Juokinga! Aš tik pasiteirauti noriu, kas yra socializmas. Man apie socializmą daug pasakojo draugas Pobedonosikovas, bet visa tai kažkaip nejuokinga.

FOSFORINĖ MOTERIS. Jums neilgai teks laukti. Jūs važiuosite kartu su vyru, su vaikais.

POLIA. Su vaikais? Juokinga, aš neturiu vaikų. Vyras sako, kad mūsų kovingais laikais geriau neprasidėti su tokiais nesąmoningais lyg ir elementais, lyg ir alimentais.

FOSFORINĖ MOTERIS. Gerai. Jūsų nesieja vaikai, bet juk jus sieja daug kas kita, jei jūs gyvenate su vyru.

POLIA. Gyvenu? Juokinga! Aš negyvenu su vyru. Jis gyvena su kito-mis kurios jam lygios protu, išsilavinimu. Nejuokinga!

FOSFORINĖ MOTERIS. Tai kodėl jūs vadinate jį vyru?

POLIA. Kad visi matytų, jog jis prieš ištvirtimą. Juokinga!

FOSFORINĖ MOTERIS. Suprantu. Vadinasi, jis tik rūpinasi, kad jums nieko netrūktų?

POLIA. Taip... jis rūpinasi, kad man visko trūktų. Jis sako, kad, įsigijusi naują suknelę, aš kompromituoju jį draugų akyse. Juokinga!

FOSFORINĖ MOTERIS. Nejuokinga!

Raštinės siena. Praeina Polia

POBEDONOSIKOVAS. Polia? Ko gi tu čia? Pranešei? Skundeisi?!

POLIA. Skundžiausi? Juokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Tu jai papasakojai, kas svarbiausia — kaip mudu kartu, petys į petį, ėjome pasitikti komunizmo saulės? Kaip kovojome su senąja buitimi? Moterys mėgsta sentimentalumą. Jai tas patiko? Taip?

POLIA. Kartu? Juokinga!

POBEDONOSIKOVAS. Žiūrėk, Polia! Tu neužtrauk nešlovės man, kaip partijos nariui, turinčiam puikų stažą. Tu turi atsiminti partinę etiką ir nenešti šiukšlių iš savo pirkios. Beje, gal eitum į pirkią, tai yra į butuką, ir sutvarkytum jį, išneštum šiukšles ir sudėtum daiktus. Aš važiuoju. Aš prieš keliapareigystę, ir kol kas važiuoju vienas, o tave iškviesiu, kada išsirašydinsiu visus gimines... Eik namo, Polia, nes...

POLIA. Kas „nes“? Nejuokinga!

Pobedonosikovo kabinetą

FOSFORINĖ MOTERIS. Jūsų įstaiga pasirinkta atsitiktinai, kaip kad ir išradimai atrodo atsitiktiniai. Gal geriausi žmonių pavyzdžiai toje įstaigoje, kurioje dirba Dvoikinas ir Troikinas. Bet pas jus kiekviename žingsnyje statyba, gerų žmonių egzempliorių galima išsivežti ir iš čia.

UNDERTON. Sakykite, o man galima su jumis?

FOSFORINĖ MOTERIS. Jūs iš čia?

UNDERTON. Tuo tarpu iš niekur.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kaip tai?

UNDERTON. Atleido.

FOSFORINĖ MOTERIS. Ką tai reiškia?

UNDERTON. Sako, lūpas dažiau.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kam?

UNDERTON. Sau.

FOSFORINĖ MOTERIS. Daugiau nieko nedarėte?

UNDERTON. Tarškinau mašinėle. Stenografavau.

FOSFORINĖ MOTERIS. Gerai?

UNDERTON. Gerai.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kodėl gi iš niekur?

UNDERTON. Atleido.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kodėl?

UNDERTON. Lūpas dažiau.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kam?

UNDERTON. Nagi sau.

FOSFORINĖ MOTERIS. Tai kas jiems darbo?

UNDERTON. Panaikino etatą.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kodėl?

UNDERTON. Sako, lūpas dažiau.

FOSFORINĖ MOTERIS. Tai kodėl dažėte?

UNDERTON. Nedažysi — visai nepriims.

FOSFORINĖ MOTERIS. Nesuprantu. Jeigu jūs kitiems, sakysime, ateinantiems pažymėjimų, būtumėte dažiusi, na, tada galėtų pasakyti — trukdo, lankytojai pyksta. O šiaip...

UNDERTON. Jūs man atleiskite už lūpas, drauge. Ką man daryti? Pogrindyje nebuvo, o mano nosis šlakuota, į mane tiktai tada atkreips dėmesį, kai mano lūpos į akis kris. Jeigu pas jus ir be to į žmones žiūri, jūs pasakykite, tiktai parodykite jūsų gyvenimą — nors jo kraštelį! Žinoma, pas jus visi įžymūs... su nuopelnais, ten visokie Pobedonosikovai. Aš jiems akyse nesirodysiu, bet vis dėlto leiskite... Jeigu netiksiu, aš atgal grįšiu... išsiųskite tuoj pat. O kelyje galiu kai ką dirbti, įspūdžius arba išlaidų ataskaitą diktuosite — parašysiu.

NOČKINAS. O aš paskaičiuosiu. Geriau jūsų MKV pranešiu, nes kol čia teismai susigaudys...

Priimamojo siena

POBEDONOSIKOVAS. Užrašykite, įtraukite į protokolą! Jeigu taip, tai aš turiu pareikšti, kad neprisiimu jokios atsakomybės, ir jeigu dėl nesusipažinimo su ankstesniu susirašinėjimu, taip pat dėl netinkamo asmenų parinkimo įvyks katastrofa...

OPTIMISTENKA. Na, šituo jūs nesi rūpinkite!.. Negrasinkite svarbiai valstybinei įstaigai, mums netinka nervintis ir jaudintis.

O jeigu įvyks katastrofa, pranešime milicijai, kad surašytų protokolą.

Praeina Nočkinas, slėpdamasis už Underton

POBEDONOSIKOVAS (*sustabdo Nočkiną ir nužvelgia Underton*).

Ką? Dar įstaigoje?! Dar laisvas?! Drauge Optimistenka! Kodėl nesimate priemonių? Na, o jeigu jūs dar laisvas, tai negalite vengti skubaus darbo. Sutinkamai su mano komandiruotėmis reikia išrašyti kelionpinigius ir dienpinigius, vadovaujantis normaliu laiko ir vidutinio šimto metų uždarbio supratimu, be to, dar komandiruotpinigius ir avansus... Mašinai sugedus, gal teks kur nors, kuriame nors užkampio pusmetyje, išstovėti dvidešimt, trisdešimt metų,— visa tai reikia numatyti ir į tai atsižvelgti. Negalima taip neorganizuotai keliauti...

NOČKINAS. O tu organizuotai keliauk vištų kaustyti!!!

Dingsta

IVANAS IVANOVIČIUS. Vištų? Ar jūs esate buvęs posėdžiuose? Aš esu buvęs. Visur sumuštiniai su sūriu, su kumpiu, su vištiena — nuostabiai įdomu!

POBEDONOSIKOVAS (*vienas, atsilošia kėdėje*). Na, gerai, aš išėjau! Tokiu atveju pasakysiu, kad atsistatydinu. Tegu paskui studijuoja mane iš amžininkų atsiminimų ir portretų. Aš išeinu, bet jums, draugai, bus blogiau!

Įeina Fosforinė moteris

OPTIMISTENKA. Priėmimas baigtas! Ateikite rytoj eilės tvarka.

FOSFORINĖ MOTERIS. Koks priėmimas? Koks rytoj? Kokia eilė?!!

OPTIMISTENKA (*rodydamas iškabą „Be pranešimo neiti“*). Pagal pagrindinius įstatymus.

FOSFORINĖ MOTERIS. A, jūs pamiršote nuimti šią kvailystę?!

POBEDONOSIKOVAS (*pašokęs ir eidamas šalia Fosforinės moters*).

Sveika, sveika, drauge. Atleiskite, kad pavėlavau, bet tie reikalai... Aš vis dėlto užvažiavau pas jus valandėlei. Aš atsisakinėjau. Bet niekas nė klausyti nenori. Važiuok, sako, atstovauk. Na, jei kolektyvas prašo — reikėjo sutikti. Tiktai turėkite galvoje, drauge, aš centrinės reikšmės darbuotojas, tegul kiti kolūkinasi⁶⁷. Jūs tai iš anksto įsidėmėkite ir susižinokite. Dėraugas Optimistenka gali duoti žaibo telegramą už mūsų pinigų. Jūs, be abejo, pati suprantate,

kad reikės suteikti man tarnybą pagal stažą ir visuomeninę padėtį, kaip itin stambiam savo srities darbuotojui.

FOSFORINĖ MOTERIS. Drauge, aš niekur nieko neskiriu, o atvykau pas jus tik įsitikinti. Neabejoju, kad su jumis pasielgs taip, kaip jūs nusipelnėte.

POBEDONOSIKOVAS. Inkognitò? Suprantu! Bet kadangi mes vienas kitu pasitikime, tarp mūsų negali būti paslapčių. Ir aš, kaip vyresnysis draugas, turiu pasakyti, kad apie jus ne visai šimtaprocentiniai žmonės. Velosipedkinas rūko. Čiudakovas geria, ir turbūt geria pagal savo fantaziją. Turiu pasakyti ir apie žmoną, nedrįstu slėpti nuo organizacijos, — miesčionė, garbina naujas pažintis ir naujus sijonus, apskritai vadinamus senąja buitimi.

FOSFORINĖ MOTERIS. O kas jums rūpi? Užtat dirba...

POBEDONOSIKOVAS. Tai kas, kad užtat? Aš taip pat už tat, bet užtat negeriu, nerūkau, neduodu arbatpinigių, neperlenkiu kairėn, nevėluoju, ne (*prisikiša prie ausies*)... nepasiduodu nesaikingumui, nepavargdamas dirbu...

FOSFORINĖ MOTERIS. Čia jūs kalbate apie viską, ko jūs „ne, ne, ne“... O ar yra kas nors, ką jūs „taip, taip, taip“?

POBEDONOSIKOVAS. Taip, taip, taip? Žinoma! Direktyvas vykdu, rezoliucijas siuvu, ryšius tvarkau, partmokesčius moku, partmaksimumą gaunu, pasirašinėju, antspaudą dedu... Na, vienu žodžiu, socializmo kampelis. Pas jus turbūt popierių cirkuliacija sutvarkyta, konvejeris, a?

FOSFORINĖ MOTERIS. Nežinau, apie ką jūs kalbate, bet laikraštis popierius į mašiną paduodamas, žinoma, tvarkingai.

Įeina Pont Kičas ir Mezaljansova

PONT KIČAS. Kche, kche!

MEZALJANSOVA. Pliz, ser.

PONT KIČAS. Asejevai, begemote, tai pakol, tik nezyzk, kainos kris, man pūdą laikrodeišen...

MEZALJANSOVA. Misteris Pont Kičas nori pasakyti, kad jis gali nebrangia valstybine kaina supirkti visus laikrodžius, kadangi jie visiškai nereikalingi, ir tada jis patikės komunizmu.

FOSFORINĖ MOTERIS. Suprantama ir be vertimo. Iš pradžių pri pažinkite, o nauda paskui! Draugai! Ateikite laiku — lygiai dvyliktą valandą į 2030 metų stotį išvyksta pirmasis laiko traukinys.

ŠEŠTAS VEIKSMAS

Čiudakovo rūšys. Abiejose nematomos mašinos pusėse triūsia Čiudakovas ir Foskinas, Velosipedkinas ir Dvoikinas. Fosforinė moteris lygina su planu nematomą mašiną. Troikinas saugoja duris

FOSFORINĖ MOTERIS. Drauge Foskinai! Vėją silpninančius skydus statykite viengubus. Penkmetis išmokė tempo ir greičio. Perėjimas bus beveik nepastebimas.

FOSKINAS. Stiklą pakeisiu. Pusės milimetro. Nedūžtantį.

FOSFORINĖ MOTERIS. Drauge Dvoikiniai! Patikrinkite linges. Žiūrėkite, kad nekratytų per švenčių duobes. Ištisinė darbo savaitė išlepino sklandžia eiga.

DVOIKINAS. Praeisme sklandžiai, kad tik nesimėtytų ant kelio degtinės buteliai.

FOSFORINĖ MOTERIS. Drauge Velosipedkinai! Sekite drausmės manometrą. Nukrypusius atplėš ir nuneš.

VELOSIPEDKINAS. Niekis! Patempsime stygą.

FOSFORINĖ MOTERIS. Drauge Čiudakovai, paruošta?

ČIUDAKOVAS. Pažymėsime stovėjimo liniją, ir galima leisti keleivius.

Tarp nematomos mašinos ratų išvyniota balta juosta-rulonas

VELOSIPEDKINAS. Troikiniai, leisk!

Iš keturių pusių su plakatais, skambant „Laiko maršui“, veržiasi keleiviai

L A I K O M A R Š A S

Pakilk, daina,
skambėk laisva,

su maršais
skrisk aukštyr!

Pir-
myn,
lai-
ke!

Lai-
ke,
pirmyn!

Greičiau pirmyn,
šalie mana,

senovę
sviesk
šalin!

Pir-
myn,
lai-
ke!

Lai-
ke,
pirmyn!

Greičiau žygiuok,
šalie mana,

komuna
vis artyn!

Pir-
myn,
lai-
ke!

Lai-
ke,
pirmyn!

Ir penkmečiui
kaip premiją

metus
tempk priešakin!

Pir-
myn,
lai-
ke!

Lai-
ke,
pirmyn!

Greičiau judėk,
šalie mana,
be perstojo
tolyn!

Pir-
 myn,
 lai-
 ke!
Lai-
 ke,
 pirmyn!
Greičiau, komuna,
 trenk mana,—
sena buitis
 šalin!
Pir-
 myn,
 lai-
 ke!
Lai-
 ke,
 pirmyn!
Pakilk, daina,
 skambėk laisva,—
su maršais
 skrisk aukštyn!
Pir-
 myn,
 lai-
 ke!
Lai-
 ke,
 pirmyn!

OPTIMISTENKA (*atsiskiria nuo minios, Čiudakovui*). Drauge, aš turiu konfidencialiai paklausti, ar bus bufetas? Taip ir žinojau! O kodėl nepaskelbta įsakymu? Užmiršote? Na, nieko, gėrimo užteks, su valgiu išsiversime. Užeikite į mūsų kupė. Kelinta viete-lė, a?

ČIUDAKOVAS. Stokite šalia. Petys į petį. Nuovargio nebijokite. Tik štai šitas ratas apsisuks — ir po sekundės...

POBEDONOSIKOVAS (*įeina, lydimas Mezaljansovos*). Skambučio dar nebuvo? Galima duoti. Iš karto antrą! (*Dvoikinui*) Drauge, tu

partinis? Taip? Ne iš pareigos, o iš draugystės — padėk sunešti daiktus. Svarbūs dokumentai, oho-ho!!! Negalima patikėti įvairiems nepartiniams nešikams, nešiojantiems tik už pinigus, o tau, kaip iškeltam iš darbininkų tarpo, prašau — nešk! Pasitikiu!.. Kas čia susodinimo vyrderviršas? Kur mano kupė? Mano vieta, žinoma, apačioje...

FOSFORINĖ MOTERIS. Laiko mašina dar ne visai įrengta. Jums, kaip šios transporto rūšies pionieriams, teks stovėti kartu su visais.

POBEDONOSIKOVAS. Kuo čia dėti pionieriai? Pionierių sąskrydis baigtas, ir prašyčiau daugiau niekada nelįsti man į akis su pionieriais. Ši kampanija baigta! Aš imsiu ir nevažiuosiu! Velniai žino, kas čia darosi! Reikia pagaliau išmokti saugoti seną gvardietį, nes aš imsiu ir išeisiu iš gvardijos. Pagaliau aš reikalauju kompensacijos už neišnaudotas atostogas! Vienu žodžiu, kur daiktai?

Dvoikinas stumia vagonėlį su popieriaus ryšuliais, skrybėlių dėžutėmis, portfeliais, medžiokliniais šautuvais ir Mezaljan-sovos skrynja-spinta. Keturiuose vagonėlio kampuose keturi seteriai. Už vagonėlio B e l v e d o n s k i s su lagaminu, dėže, teptukais, portretu

FOSFORINĖ MOTERIS. Drauge, iš kur tas milžiniškas univermagas?

OPTIMISTENKA. Anaiptol. Tai tik mažytis prasigysvenimas.

FOSFORINĖ MOTERIS. Kam jis jums? Nors dalį palikite!

OPTIMISTENKA. Žinoma, drauge, paštu nusiųsite.

POBEDONOSIKOVAS. Prašau be pastabų! Pasikabinkite sienlaikraštį ir ten darykite pastabas. Aš turiu pristatyti aplinkraščius, literius, kopijas, tezes, antrąsias kopijas, pataisas, išrašus, pažymėjimus, korteles, rezoliucijas, ataskaitas, protokolus ir kitus pateisinamuosius dokumentus nors prie daiktinių šunų. Aš galiu reikalauti papildomo vagono bis, bet dėl asmeninio gyvenimo kuklumo nereikalauju. Nepraraskite tolimo taikymo politikos.⁶⁸ Jums tai taip pat labai labai pravers. Gavęs etatus, suteiksiu kanceliarijai pasaulinį mastą. Išplėtęs etatus, aš paversiu mastą tarpplanetiniu. Tikiuosi, jūs nenorite nukanceliarinti ir dezorganizuoti planetos?

OPTIMISTENKA (*Fosforinei moteriai*). Neprieštaraukite, piliete. Juk gaila planetos.

FOSFORINĖ MOTERIS. Tiktai greičiau krapštykitės.

POBEDONOSIKOVAS. Paprašysiu jus nesikišti ne į savo kompetenciją. Tai jau per daug! Prašau neužmiršti — tai mano žmonės, ir

kol nesu pašalintas, aš čia visų viršininkiausias. Man tai įkyrėjo! Aš visiems ir dėl visų be jokios išimties veiksmų skūsiuosi, kai tik paimsiu į savo rankas vairą. Pasitraukite, draugai! Daiktus padėkite čia. Kur šviesiai geltono jauno veršiuko portfelis su monograma? Optimistenka, nubėkite! Nesijaudinkite — palauks! Aš sulaikau traukinį valstybiniu reikalu, o ne dėl niekų.⁶⁹

Optimistenka bėga, priešais P o l i a su portfelį

POLIA. Prašau neburbėti! Aš tvarkiau namus, kaip tu liepei, — tuojau grįšiu ir baigsiu. Žiūriu — pamiršai. Galvoju — svarbu! Juokinga! Atbėgu — prašau! (*Paduoda portfelį*)

POBEDONOSIKOVAS. Priimu portfelį ir atkreipiu dėmesį. Reikia anksčiau priminti! Kitą kartą žiūrėsiu į tai kaip į atsilikimą ir santuokinės drausmės susilpnėjimą. Palydovai, išeikite! Sudie, Polia! Kai susitvarkysiu, siuntinėsiu tau ko nors trečdalį pagal teismo praktiką ir ligi bus pakeisti pasenę įstatymai.

PONT KIČAS (*įėjęs ir sustojęs*). Kche, kche!

MEZALJANSOVA. Pliz, ser!

PONT KIČAS. Oras ak, lips ašmenim į plentą, bilietėlį.

MEZALJANSOVA. Misteris Kičas nori pasakyti ir sako, kad jis neturi bilieto todėl, kad nežinojo, kokio reikia — partinio ar geležinkelio, bet kad jis sutinka jaugti į bet kokį socializmą, kad tik jam iš to būtų pelno...

OPTIMISTENKA. Pliz, pliz, ser. Kelyje susitarsime.

IVANAS IVANOVIČIUS. Sveikiname! Reiškiam pagarbą jums ir mūsiškiams bei jūsiškiams pasiekimams. Dar viena paskutinė pastanga, ir viskas bus išgyvendinta. Jūs matėte socializmą? Aš tuojau pamatysiu socializmą — nuostabiai įdomu.

POBEDONOSIKOVAS. Taigi, draugai... Kodėl ir kur mes sustojome?

UNDERTON. Mes sustojome ties „Taigi, draugai...“

POBEDONOSIKOVAS. Taip! Prašau žodžio! Imu žodį! Taigi, draugai, mes gyvename tą laikotarpį, kada mano aparate išrastas laiko aparatas. Šitas išlaisvinto laiko aparatas išrastas kaip tik mano aparate dėl to, kad mano aparate buvo kiek nori laisvo laiko. Dabartinis einamasis momentas būdingas tuo, kad jis — stovintis momentas. Kadangi stovinčiu momentu neaišku, kur yra pradžia ir kada ateina pabaiga, tai aš pirmiausia pasakysiu baigiamąjį žodį, o paskui įžanginį. Aparatas puikus, džiaugiuosi aparatu — džiaugiuosi ir aš, ir mano aparatas. Mes džiaugiamės todėl, kad jeigu

mes važiuojame atostogų kartą per metus ir neleisime metų pirmyn, tai galėsime kasmet atostogauti dvejus metus. Ir atvirkščiai, dabar mes gauname algą vieną dieną per mėnesį, bet jeigu mes galime praleisti visą mėnesį per vieną dieną, tai galime gauti algą kasdien per visą mėnesį. Taigi, draugai...

BALSAI. Šalin!

— Gana!!

— Drožk be litanijų!!!

— Čiudakovai, išjunk jam laiką!

Čiudakovas išjungia Pobedonosikovą. Pobedonosikovas tebe-mostaguoja, bet jo jau visai nebegirdėti

OPTIMISTENKA. Savo ruožtu imu žodį visų vardu ir sakau jums tiesiai į akis, nepaisydamas asmenų, kad mums vis tiek, koks asmuo. stovi įstaigos priešakyje, nes mes gerbiame tik tą asmenį, kuris pastatytas ir stovi. Bet atvirai pasakysiu, nors kai kam asmeniškai ir nebus malonu, kad kiekvienam asmeniui malonu, kad tai vėl jūsų malonus asmuo. Todėl visų vardu įteikiu jums šį laikrodį, kadangi šis einantis laikrodis pritinka būtent jums, kaip asmeniui, stovinčiam priešakyje...

BALSAI. Šalin!!!

— Pasūdykite jam liežuvį!!

— Užsuk jam čiaupą, Čiudakovai!

Čiudakovas išjungia Optimistenką. Optimistenska taip pat mostaguoja, bet ir jo nebegirdėti

FOSFORINĖ MOTERIS. Draugai! Po pirmo signalo mes lekiame pirmyn, nutraukę nukaršusį laiką. Ateitis priims visus, kas turi bent vieną bruožą, giminingą komunos kolektyvui,— darbo džiaugsmą, troškimą aukotis, nenuilstamą išradėjo polėkį, teisę būti išdidus žmogiškumo vardan. Dešimteriopinsime ir pratėsime penkmečio žingsnius. Laikykitės būriu, tvirčiau, arčiau vienas prie kito. Skrendantis laikas nušluos ir nušnios apsivertusių šlamštu, netikėjimo suniokotų žmonių balastą.

POBEDONOSIKOVAS. Polia, pasitrauk!

NOČKINAS (*įbėga persekiojamas*). Man tik iki socializmo nubėgti, o ten jau išaiškins.

MILICININKAS (*vejasi švilpdamas*). Laikykit!!!

Visi šoka į mašiną

FOSFORINĖ MOTERIS. Viens, du, trys!

Bengališkas sprogimas. „Laiko maršas“. Tamsa. Scenoje Pobedonosikovas, Optimistenka, Belvedonskis, Mezaljansova, Pont Kičas, Ivanas Ivanovičius, nusviesti ir išmėtyti velnio rato — laiko

OPTIMISTENKA. Išlipkite, atvažiavome!

POBEDONOSIKOVAS. Polia, Polečka! Pačiupinėk mane, apžiūrėk mane iš visų pusių. Rodos, mane pervažiavo laikas. Polina!.. Išvežė?! Sulaikyti, pavyti ir pralenkti! Kelinta valanda? (*Žiūri į dovanotą laikrodį*)

OPTIMISTENKA. Atiduokite, atiduokite laikrodį, pilieti! Buitinis kyšis, kaip toks, jums nepritinka, nes aš vienas pats visų vardu mėnesio atlyginimą į šitą laikrodį sudėjau. Mes rasime sau kitą asmenį, kuriam galėsime įteikti laikrodį ir kurį gerbsime.

IVANAS IVANOVIČIUS. Be skiedros medžio nenukirsi. Mažyčiai... dideli mechanizmo trūkumai. Reikia eiti pritraukti tarybinę vi-suomenę. Nuostabiai įdomu!

POBEDONOSIKOVAS. Dailininke, išnaudok momentą, pavaizduok gyvą žmogų, mirtinai įžeistą.

BELVEDONSKIS. Ne-e-e! Jūsų rakursas pasidarė kažkoks nevykęs. Į modelį reikia žiūrėti, kaip antis žiūri į balkoną. Man tik iš apačios į viršų išeina tikrai meniškai.

POBEDONOSIKOVAS (*Mezaljansovai*). Gerai, gerai, tegul pamėgina paplaukioti be vado ir be vadžių. Pasitraukiu į asmeninį gyvenimą rašyti atsiminimų. Eime, aš su tavim, tavo Nosikas!

MEZALJANSOVA. Aš jau turiu noselę, ir net nosį, ir netgi labai didelę. Nei socializmo negalėjote sutvarkyti, nei moters. Ak jūs, impo... zantiška figūrėlė, nėra ko sakyti? Gud bai, adjė, aufider-zein, sudie!!! Pliz, mai Kičik, mai Pončik! (*Išeina su Pont Kiču*)

POBEDONOSIKOVAS. Ir ji, ir jūs, ir autorius — ką norėjote tuo pasakyti, — ar kad aš ir tokie kaip aš — komunizmui nereikalingi?!

P a b a i g a